

Mikroprocesory

4. CPU Cortex-M - mapa paměti, vnitřní periferie s sběrnice

Stanislav Vitek

Katedra radioelektroniky

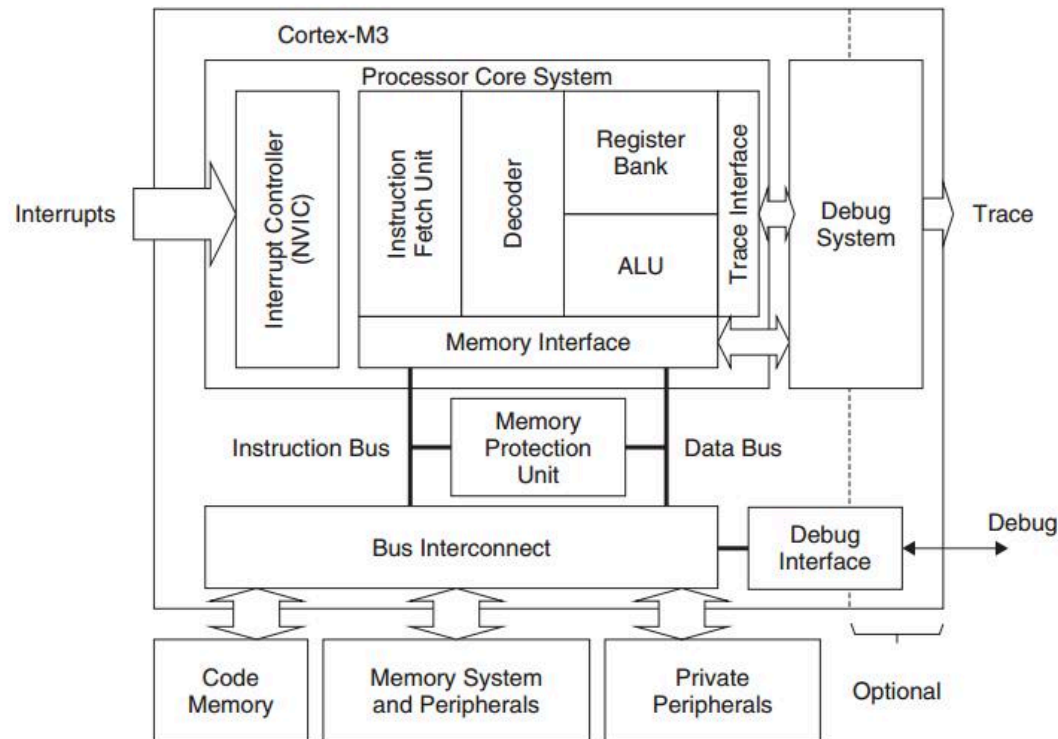
České vysoké učení technické v Praze

Obsah přednášky

1. CPU Cortex-M4
2. Architektura sběrnic (AMBA)
3. Systém přerušení (NVIC)
4. GPIO a přerušení (EXTI)

1. CPU Cortex-M

Architektura Cortex-M4

CPU Core periferie (Private Peripheral Bus):

- **NVIC** (Nested Vectored Interrupt Controller) – správa přerušení
- **SysTick** – 24-bit systémový časovač (RTOS tick)
- **MPU** (Memory Protection Unit) – ochrana paměti
- **FPU** (Floating Point Unit) – hardware podpora IEEE-754
- **DWT** (Data Watchpoint and Trace) – debugging
- **ITM** (Instrumentation Trace) – printf přes SWO

CPU periferie jsou mapovány v System oblasti (0xE000_0000)

Jak procesor startuje?

Po připojení napájení a uvolnění resetu:

1. Inicializace hodin

- Obvykle startuje z interního RC oscilátoru
- Později lze přepnout na HSE nebo PLL.

2. Načtení Stack Pointeru (SP)

- Z adresy `0x0000_0000`
 - vektory jsou remapované podle boot módu
- SP ukazuje na konec RAM (např. `0x2002_0000`)

3. Načtení Reset Handler adresy

- Z adresy `0x0000_0004`
- Skok na `Reset_Handler`

4. `Reset_Handler` provede

- Kopírování `.data` z Flash do RAM,
- vynulování `.bss`
- inicializace systému (hodiny, FPU, cache)
- volání `main()` .

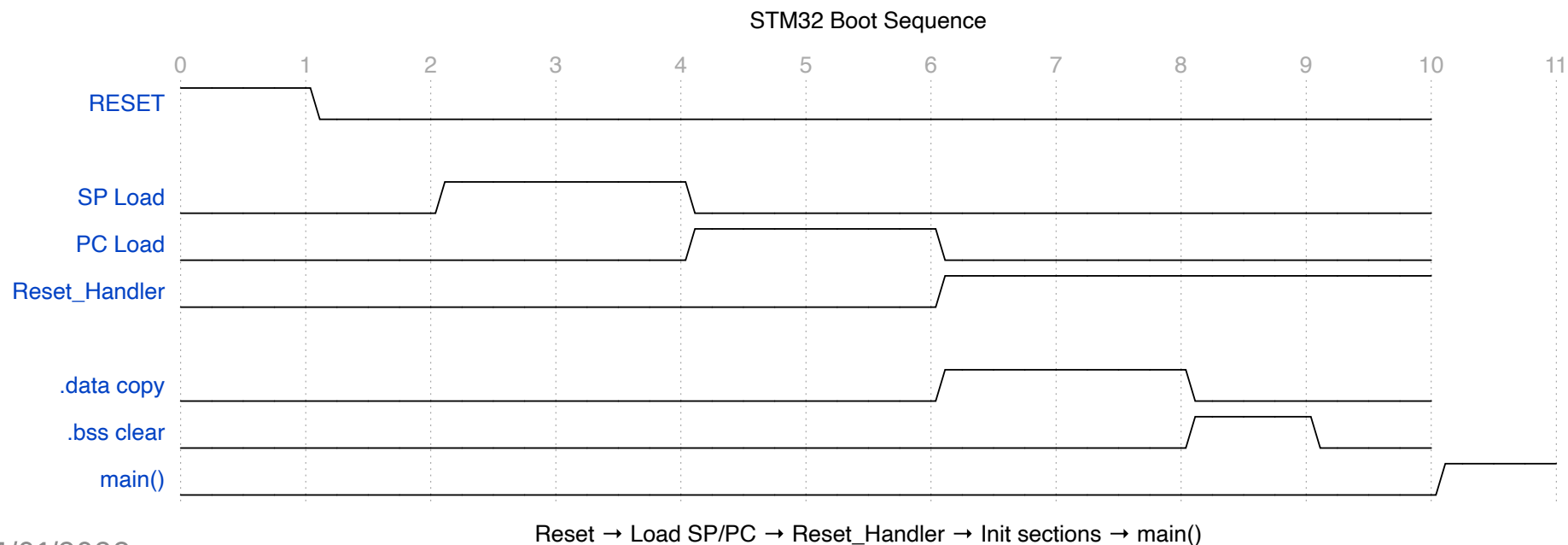
Konfigurace CPU při startu a běhu, power management, diagnostika jsou ovlivněny registry sdruženými v **SCB (System Control Block)** na adrese `0xE000_ED00` (součást System Control Space).

Přesměrování paměti při startu (Boot modes)

Cortex-M4 může startovat z různých oblastí podle konfigurace pinů BOOT0 (B0) /BOOT1 (B1).

Remapping: Oblast 0x0000_0000 je alias podle boot módu (Flash/System/SRAM)

B1	B0	Adresa	Zdroj
x	0	0x0800_0000	Main Flash (běžný režim)
0	1	0x1FFF_0000	System memory (bootloader)
1	1	0x2000_0000	Embedded SRAM (debug)

Vektor tabulka přerušení

Vektor tabulka je pole pointerů na ISR funkce, indexované IRQ číslem z NVIC. (Např. `startup_stm32f4xx.s`.)

```
.section .isr_vector, "a"
.word _estack           // 0x00: Initial Stack Pointer
.word Reset_Handler    // 0x04: Reset (IRQ -15)
.word NMI_Handler       // 0x08: NMI (IRQ -14)
.word HardFault_Handler // 0x0C: Hard Fault (IRQ -13)
.word MemManage_Handler // 0x10: Memory Management
.word BusFault_Handler  // 0x14: Bus Fault
.word UsageFault_Handler // 0x18: Usage Fault
.word 0, 0, 0, 0        // 0x1C-0x28: Reserved
.word SVC_Handler       // 0x2C: SVCcall (RTOS syscall)
.word DebugMon_Handler  // 0x30: Debug Monitor
.word 0                  // 0x34: Reserved
.word PendSV_Handler    // 0x38: PendSV (RTOS context switch)
.word SysTick_Handler   // 0x3C: SysTick (RTOS tick)
// External interrupts (IRQ 0+)
// ...
.word EXTI0_IRQHandler   // 0x58: IRQ6 - EXTI Line 0
.word EXTI1_IRQHandler   // 0x5C: IRQ7 - EXTI Line 1
// ... další 80+ handlerů
```

Klíč: Název v tabulce **MUSÍ odpovídat** názvu ISR funkce → linker je spojí!

SCB (System Control Block)

Registry ovlivňující start a běh:

Offset	Registr	Název	Použití při startu/běhu
0x00	CPUID	CPU ID Base	Detekce CPU typu (ARMv7-M, Cortex-M4)
0x08	VTOR	Vector Table Offset	Přesměrování tabulky vektorů (bootloader)
0x0C	AIRCR	App Interrupt/Reset Control	Software reset, priority grouping
0x10	SCR	System Control	Sleep modes (WFI/WFE), probuzení
0x14	CCR	Config and Control	Stack alignment, div-by-0 trap
0x04	ICSR	Interrupt Control/State	Pending/active přerušení
0x18-24	SHPR[3]	System Handler Priority	Priority SysTick, PendSV, faults
0x24	SHCSR	System Handler Control	Enable fault handlerů
0x28	CFSR	Fault Status	Diagnostika Memory/Bus/Usage faults

SCB - Příklad 1: Čtení CPUID

CPUID registr obsahuje informace o procesoru (read-only):

```
// Čtení CPUID registru (SCB->CPUID na 0xE000_ED00)
uint32_t cpuid = SCB->CPUID;

// Dekódování bitů:
uint32_t implementer = (cpuid >> 24) & 0xFF; // Bits [31:24]: 0x41 = ARM
uint32_t variant      = (cpuid >> 20) & 0x0F; // Bits [23:20]: Varianta
uint32_t arch         = (cpuid >> 16) & 0x0F; // Bits [19:16]: 0xC = ARMv7-M
uint32_t partno       = (cpuid >> 4)  & 0xFFF; // Bits [15:4]: 0xC24 = Cortex-M4
uint32_t revision     = (cpuid >> 0)  & 0x0F; // Bits [3:0]:  Revize (r0p1)

// Příklad: Cortex-M4 r0p1
// CPUID = 0x410FC241
// Implementer: 0x41 (ARM)
// Variant: 0x0 (r0)
// Architecture: 0xF (ARMv7-M)
// PartNo: 0xC24 (Cortex-M4)
// Revision: 0x1 (p1)
```

Použití: Runtime detekce CPU, diagnostika, bootloader rozhodování

SCB - Příklad 2: Software reset (AIRCR)

AIRCR registr umožňuje softwarově resetovat celý systém:

```
// Software reset celého mikrokontroléru
void system_reset(void) {
    // AIRCR registr: 0xE000_ED0C
    // Bit [2]: SYSRESETREQ - Request system reset
    // Bits [31:16]: VECTKEY - Write key (0x05FA)

    SCB->AIRCR = (0x05FA << 16) |           // VECTKEY povinný klíč
                 (SCB->AIRCR & 0x700) |     // Zachovat PRIGROUP[10:8]
                 (1 << 2);                 // SYSRESETREQ

    // Reset proběhne okamžitě
    while(1); // Čekání na reset (safety)
}
```

```
// Watchdog timeout → restart
void watchdog_handler(void) {
    log_error("Watchdog timeout!");
    system_reset();
}
```

```
// Po firmware update
void firmware_update_done(void) {
    flash_complete();
    system_reset(); // Restart s novým FW
}
```

SCB - Příklad 3: Bootloader → Aplikace (VTOR)

VTOR registr přesměruje tabulku vektorů pro skok z bootladeru do aplikace:

```
// Skok z bootladeru do aplikace na jiné adrese
void bootloader_jump_to_app(uint32_t app_address) {
    // Aplikace má vlastní vektor tabulku na app_address
    // Např. 0x0800_8000: bootloader 32kB, aplikace od 32kB

    // 1. Načti Stack Pointer z aplikace (první slovo)
    uint32_t app_stack = *(volatile uint32_t*)app_address;
    // 2. Načti Reset Handler z aplikace (druhé slovo)
    uint32_t app_entry = *(volatile uint32_t*)(app_address + 4);
    // 3. Vypni přerušení
    __disable_irq();
    // 4. Přesměruj VTOR na novou vektor tabulku
    SCB->VTOR = app_address;
    // 5. Nastav Main Stack Pointer
    __set_MSP(app_stack);
    // 6. Skoč do Reset Handleru aplikace
    void (*app_reset)(void) = (void (*)(void))app_entry;
    app_reset(); // Už se nevrátíme
}

// Použití: bootloader_jump_to_app(0x08008000);
```

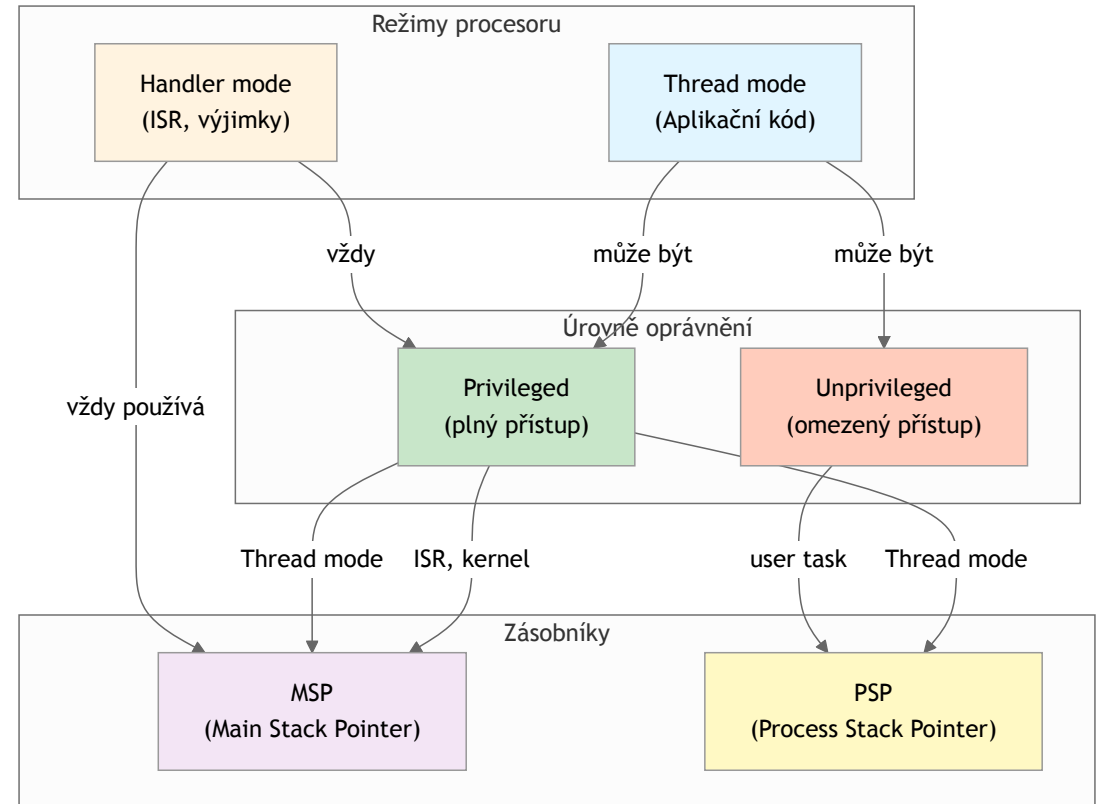
Režimy procesoru Cortex-M4

Provozní režimy:

- **Thread mode**
 - běžné vykonávání programu (main, funkce)
- **Handler mode**
 - obsluha výjimek a přerušení (ISR)

Úrovně oprávnění:

- **Privileged**
 - plný přístup ke všem instrukcím a registrům
- **Unprivileged**
 - omezený přístup (pro RTOS user tasks)

CONTROL registr

Volba režimu a zásobníku se provádí pomocí **CONTROL** registru:

```
// CONTROL register (3 bity)
// Bit 0 (nPRIV): 0 = Privileged, 1 = Unprivileged
// Bit 1 (SPSEL): 0 = MSP, 1 = PSP (pouze v Thread mode)
// Bit 2 (FPCA): 0 = FPU neaktivní, 1 = FPU kontext aktivní

uint32_t control = __get_CONTROL();

// Přejít do unprivileged mode (nelze se vrátit bez výjimky!)
__set_CONTROL(control | 0x01);
__ISB(); // Instruction Synchronization Barrier

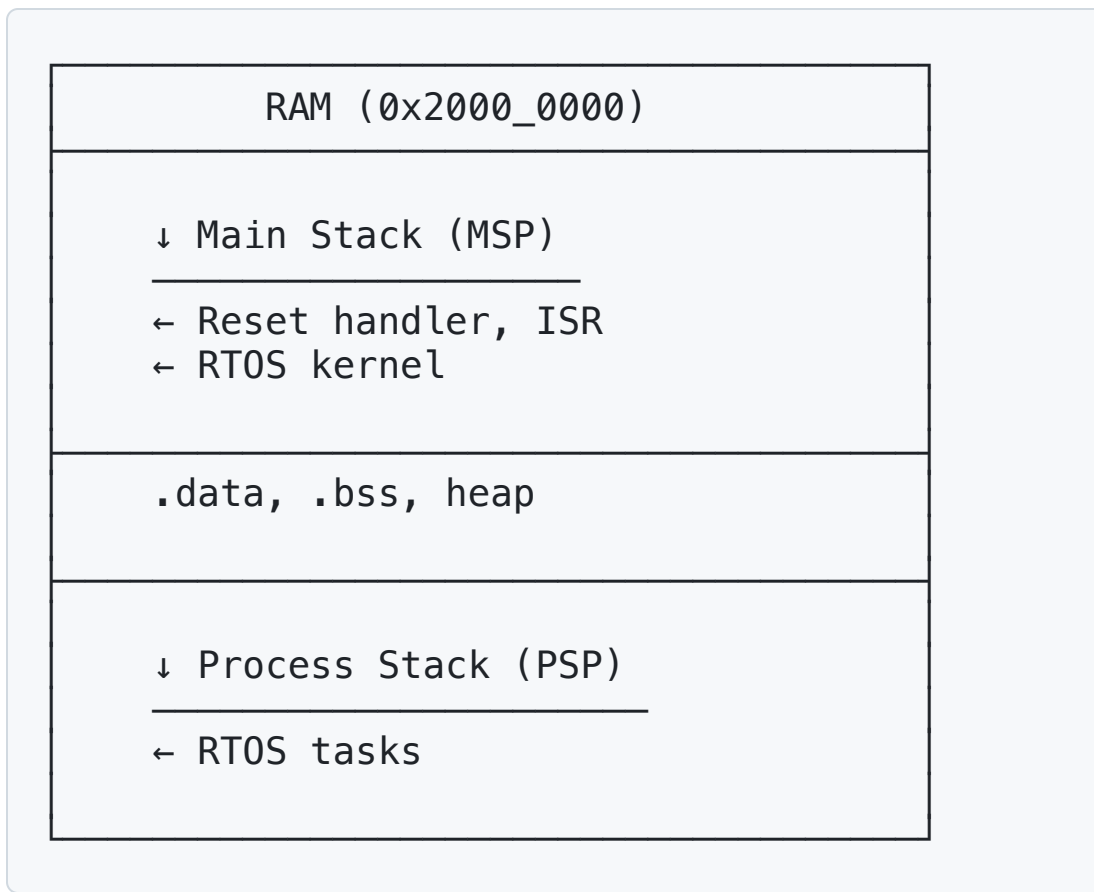
// Přepnutí na PSP (Process Stack Pointer)
__set_CONTROL(control | 0x02);
__ISB();
```

Použití:

- **RTOS** – kernel (privileged + MSP), user tasks (unprivileged + PSP)
- **Bezpečnost** – aplikace nemůže poškodit systémové registry, každý task má vlastní stack (PSP)

Main Stack Pointer (MSP) vs Process Stack Pointer (PSP)

Cortex-M4 má dva zásobníky:

Čtení/nastavení stack pointerů:

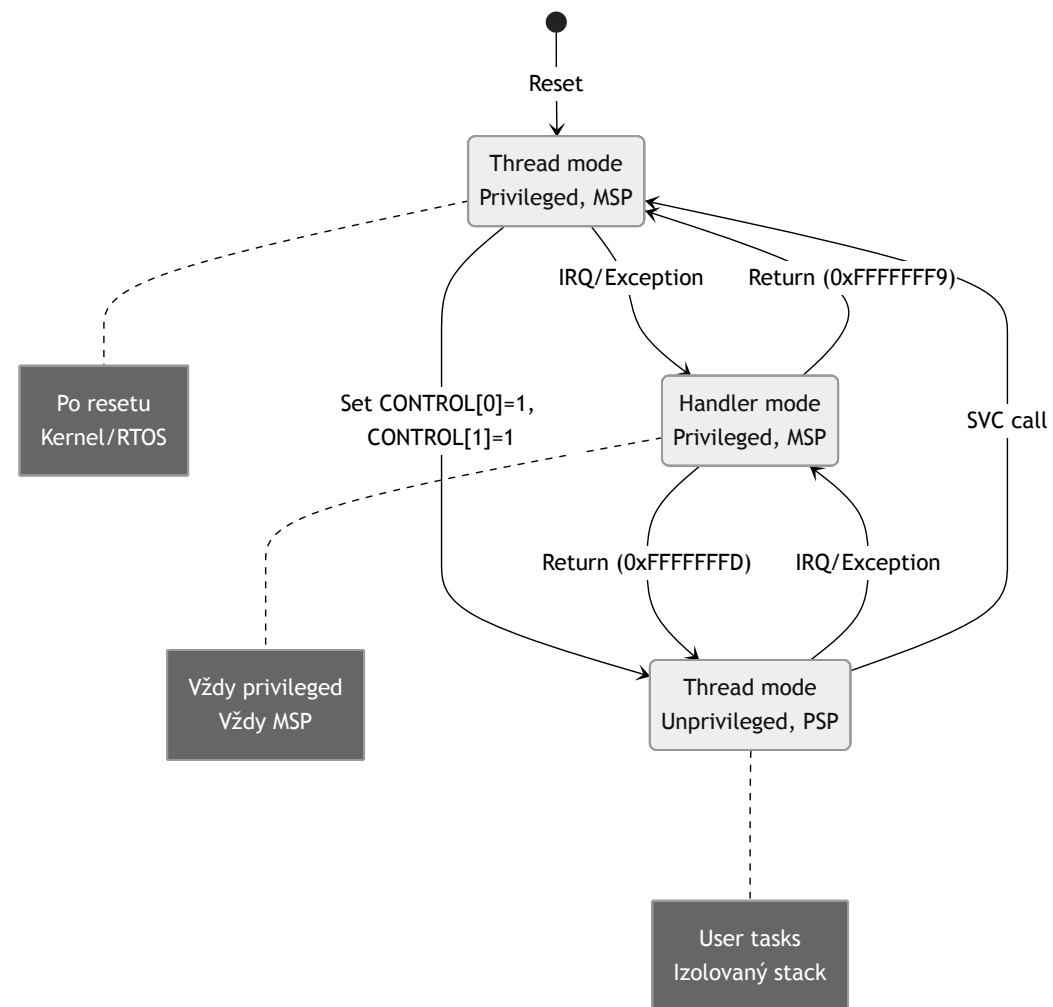
```
uint32_t msp = __get_MSP();  
uint32_t psp = __get_PSP();  
  
__set_MSP(0x20020000); // Nastavit MSP na konec RAM  
__set_PSP(task_stack); // Nastavit PSP pro task
```

Co se ukládá na stack:

- Lokální proměnné funkcí
- Parametry funkcí (R0-R3 + navíc)
- Návrátová adresa (LR)
- Kontext při přerušení

Přechody mezi režimy

- Thread → Handler:
 - Při přerušení (automaticky)
 - Hardware stacking na MSP
- Handler → Thread:
 - Návrat z ISR pomocí BX LR
 - EXC_RETURN hodnota v LR
- Privileged → Unprivileged:
 - Změna CONTROL.nPRIV
 - Nelze se vrátit bez exception!
- Stack switch:
 - CONTROL.SPSEL určuje MSP/PSP v Thread mode

Návrat z výjimky (EXC_RETURN)

EXC_RETURN je speciální hodnota, kterou hardware automaticky uloží do **Link Registru (LR)** při vstupu do přerušení/výjimky.

Jak to funguje:

1. **Vstup do ISR:** Hardware automaticky nastaví `LR = 0xFFFFFFFFx` (podle kontextu)
2. **Konec ISR:** `BX LR` - návrat pomocí této speciální hodnoty
3. **Hardware dekóduje EXC_RETURN** a ví:
 - Kam se vrátit (Thread mode nebo Handler mode)
 - Který stack použít (MSP nebo PSP)
 - Jestli obnovit FPU kontext

EXC_RETURN	Návrat do	Stack	Použití
<code>0xFFFFFFFF9</code>	Thread mode	MSP	Bare-metal aplikace
<code>0xFFFFFFFFD</code>	Thread mode	PSP	RTOS task (vlastní PSP)
<code>0xFFFFFFFF1</code>	Handler mode	MSP	Vnořené přerušení

Standardní rozložení paměti ARMv7-M

Cortex-M procesory mají pevně definovanou mapu paměti (4GB adresový prostor):

0xFFFF_FFFF	System (512 MB) NVIC, SysTick, MPU, FPU	Private Peripheral Bus (PPB)
0xE000_0000	External Device (1 GB)	
0xA000_0000	External RAM (1 GB)	FMC, SDRAM
0x6000_0000	Peripheral (512 MB) GPIO, UART, SPI, I2C, ...	APB, AHB (Memory-mapped I/O)
0x4000_0000	SRAM (512 MB)	Data, Stack, Heap
0x2000_0000	Code (512 MB)	Flash, ROM
0x0000_0000		

Výhody: Přenositelnost kódu, optimalizace kompilátoru, paralelní sběrnice

Mapa paměti STM32F4 (konkrétní příklad)

0xFFFF_FFFF	Reserved
0xE010_0000	PPB: NVIC, SysTick, MPU, FPU
0xE000_0000	Reserved
0xC000_0000	FMC Bank 5-6 (SDRAM)
0x8000_0000	FMC Bank 3 (NAND)
0x6000_0000	FMC Bank 1 (NOR/PSRAM)
0x5000_0000	AHB2: USB, DCMI, RNG
0x4002_0000	

0x4002_0000	AHB1: GPIO, DMA, RCC
0x4001_0000	APB2: TIM1, USART1, ADC (84MHz)
0x4000_0000	APB1: TIM2-7, I2C, SPI (42MHz)
0x2000_0000	SRAM (128 KB)
0x1000_0000	CCM RAM (64 KB)
0x0800_0000	Flash (512 KB)
0x1FFF_0000	
0x0000_0000	System Memory (Bootloader)

Oblast Code (0x0000_0000 - 0x1FFF_FFFF)

Typické použití:

- Flash paměť (0x0800_0000) – program, konstanty, tabulky
- System memory (0x1FFF_xxxx) – bootloader od výrobce
- ITCM RAM (u některých MCU) – rychlá instrukční paměť

Charakteristika:

- Executable – lze spouštět kód (XN bit = 0)
- Read-only pro Flash (Write Protection možná)
- Optimalizace – I-Code bus (3-stage pipeline)
- Cache-able (pokud má MCU cache)

Příklad STM32F4:

```
#define FLASH_BASE    0x08000000UL  
#define FLASH_SIZE    (512 * 1024) // 512 KB
```

Runtime přemístění tabulky vektorů přerušení (VTOR)

Pro bootloadery nebo aplikace běžící z jiné adresy:

```
// VTOR: Vector Table Offset Register
#define SCB_VTOR (*(volatile uint32_t*)0xE00ED08)

void relocate_vector_table(uint32_t new_address) {
    // Nová adresa musí být zarovnaná na 512 bajtů (0x200)
    SCB_VTOR = new_address & 0xFFFFFE00;
}

// Příklad: Aplikace po bootloaderu začíná na 0x0800_8000
relocate_vector_table(0x08008000);

// Nyní NVIC načítá vektory z 0x0800_8000 místo 0x0000_0000
```

Default: VTOR = 0x0000_0000 (Flash alias podle boot módu)

Oblast SRAM (0x2000_0000 - 0x3FFF_FFFF)

Typické použití:

- **Stack** – lokální proměnné, návratové adresy
- **Heap** – dynamická alokace (malloc)
- **Globální/statické proměnné** (.data, .bss sekce)
- **DMA buffery** – rychlý přístup pro periferie

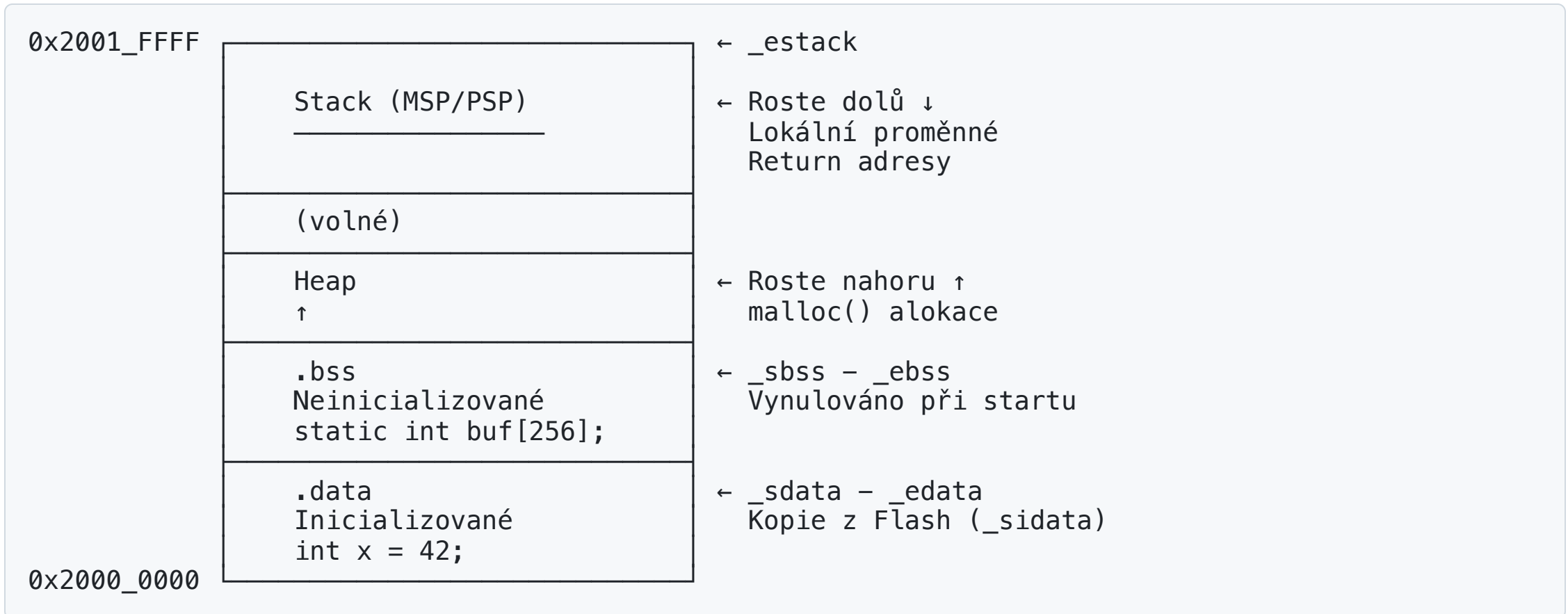
Charakteristika:

- **Read/Write** – plný přístup
- **Non-executable** (lze změnit v MPU)
- **Optimalizace** – D-Code bus, System bus
- **Paralelní přístup** – současně s fetch z Flash

Příklad STM32F4:

```
#define SRAM_BASE      0x20000000UL
#define SRAM_SIZE     (128 * 1024) // 128 KB
#define SRAM_END      (SRAM_BASE + SRAM_SIZE)
```

Organizace SRAM – sekce paměti

Linker script definuje symboly: `_sdata`, `_edata`, `_sbss`, `_ebss`, `_estack`

Startup kód – Reset Handler

```
void Reset_Handler(void) {
    uint32_t *src, *dst;

    // 1. Kopírování .data z Flash → RAM
    src = &_sidata; // Load Address (Flash)
    dst = &_sdata; // Run Address (RAM)
    while (dst < &_edata) { *dst++ = *src++; }

    // 2. Vynulování .bss
    dst = &_sbss;
    while (dst < &_ebss) { *dst++ = 0; }

    // 3. Inicializace systému (hodiny, FPU, ...)
    SystemInit();

    // 4. Skok do main()
    main();
}
```

Proč? Flash je read-only → inicializované proměnné musí být v RAM

Oblast Peripheral (0x4000_0000 - 0x5FFF_FFFF)

Rozdělení podle sběrnice:

Sběrnice	Rozsah	Frekvence	Příklady periferií
APB1	0x4000_0000 - 0x4000_7FFF	42 MHz	TIM2-7, I2C1-3, SPI2-3, USART2-5
APB2	0x4001_0000 - 0x4001_5BFF	84 MHz	TIM1, TIM8-11, USART1, 6, ADC, SPI1
AHB1	0x4002_0000 - 0x4002_43FF	168 MHz	GPIO, DMA1-2, RCC, CRC
AHB2	0x5000_0000 - 0x5006_0BFF	168 MHz	USB OTG, DCMI, RNG

Charakteristika:

- **Memory-mapped I/O** – přístup jako k RAM (load/store)
- **Device memory type** – bez cache, strict ordering
- **Volatile access** – každý read/write jde na sběrnici

Oblast External RAM (0x6000_0000 - 0x9FFF_FFFF)

FMC (Flexible Memory Controller) – mapování:

Bank	Rozsah	Typ paměti
1	0x6000_0000 - 0x6FFF_FFFF	NOR/PSRAM/SRAM (256 MB)
3	0x8000_0000 - 0x8FFF_FFFF	NAND Flash
5-6	0xC000_0000 - 0xDFFF_FFFF	SDRAM (512 MB)

Konfigurace SDRAM (příklad):

```
void init_sdram(void) {  
    // Zapnout FMC clock  
    RCC->AHB3ENR |= RCC_AHB3ENR_FMCEN;  
  
    // Konfigurace SDRAM timing  
    FMC_Bank5_6->SDCR[0] =  
        FMC_SDCR1_RBURST |           // Read burst enable  
        FMC_SDCR1_SDCLK_1 |         // SDCLK = 2x HCLK  
        (2 << 4) |                   // CAS latency = 2  
        (1 << 0);                     // 8-bit column address  
  
    // Load Mode Register command  
    // ... další inicializace  
}
```

Oblast System (0xE000_0000 - 0xFFFF_FFFF)

Private Peripheral Bus (PPB):

Komponenta	Adresa	Účel
ITM	0xE000_0000	Instrumentation Trace Macrocell
DWT	0xE000_1000	Data Watchpoint and Trace
FPB	0xE000_2000	Flash Patch and Breakpoint
SCS	0xE000_E000	System Control Space
NVIC	0xE000_E100	Nested Vectored Interrupt Controller
SysTick	0xE000_E010	System Timer
MPU	0xE000_ED90	Memory Protection Unit
FPU	0xE000_EF30	Floating Point Unit
Debug	0xE004_0000	Debug components (ETM, TPIU)

2. Architektura sběrnic (AMBA)

AMBA (Advanced Microcontroller Bus Architecture)

AMBA je otevřený standard od ARM pro propojení komponent v SoC:

Protokoly AMBA:

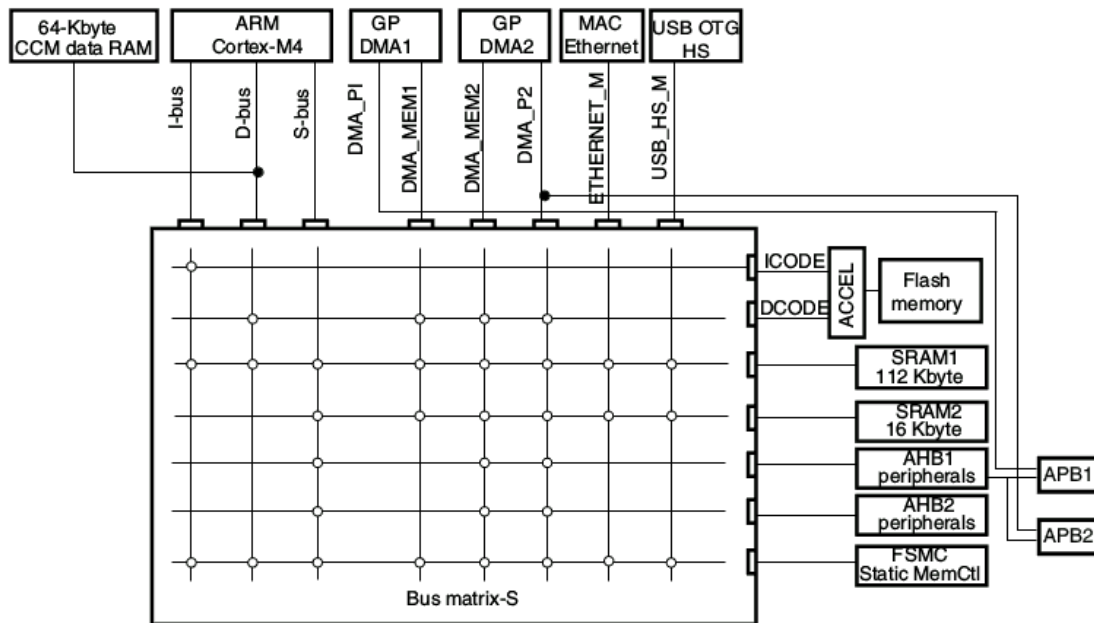
1. **AHB (Advanced High-performance Bus)** – vysoký výkon, pipeline
2. **APB (Advanced Peripheral Bus)** – nízká spotřeba, jednoduché periferie
3. **AXI (Advanced eXtensible Interface)** – nejnovější, multi-channel (Cortex-M7)

V Cortex-M4 typicky:

- **AHB-Lite** – zjednodušená verze AHB (single master)
- **APB** – pro pomalé periferie (UART, I2C, ...)
- **Multi-layer AHB** – paralelní přístup k různým slave

Bus Matrix (AHB Crossbar)

Bus Matrix propojuje CPU rozhraní sběrnic s pamětí a periferiemi

Klíčové vlastnosti

- **Multi-master arbitrace** – CPU a DMA mohou současně přistupovat k různým slaves
- **Paralelní přístupy** – I-Code fetch + D-Code data access + DMA transfer současně
- **Priority-based** – CPU má vyšší prioritu než DMA při konfliktu

AHB (Advanced High-performance Bus)

Charakteristiky

- **Pipeline**
 - adresa v jednom cyklu, data v dalším
- **Burst transfer**
 - souvislé přenosy (4, 8, 16 beats)
- **Split transaction**
 - slave může pozastavit transakci
- **Single clock edge**
 - všechny signály na rising edge
- **Multi-master**
 - (v původním AHB, AHB-Lite = single master)

Signály (zjednodušeně):

```
HCLK           – Clock
HRESETn        – Reset (active low)
HADDR[31:0]    – Address bus
HWDATA[31:0]   – Write data
HRDATA[31:0]  – Read data
HWRITE         – Write/Read direction
HSIZE[2:0]     – Transfer size
HBURST[2:0]    – Burst type
HTRANS[1:0]    – Transfer type
HREADY         – Slave ready
HRESP          – Response
```

- Transfer size: byte, halfword, word
- Transfer type: IDLE, BUSY, NONSEQ, SEQ
- Response: OKAY, ERROR

AHB Transfer typy

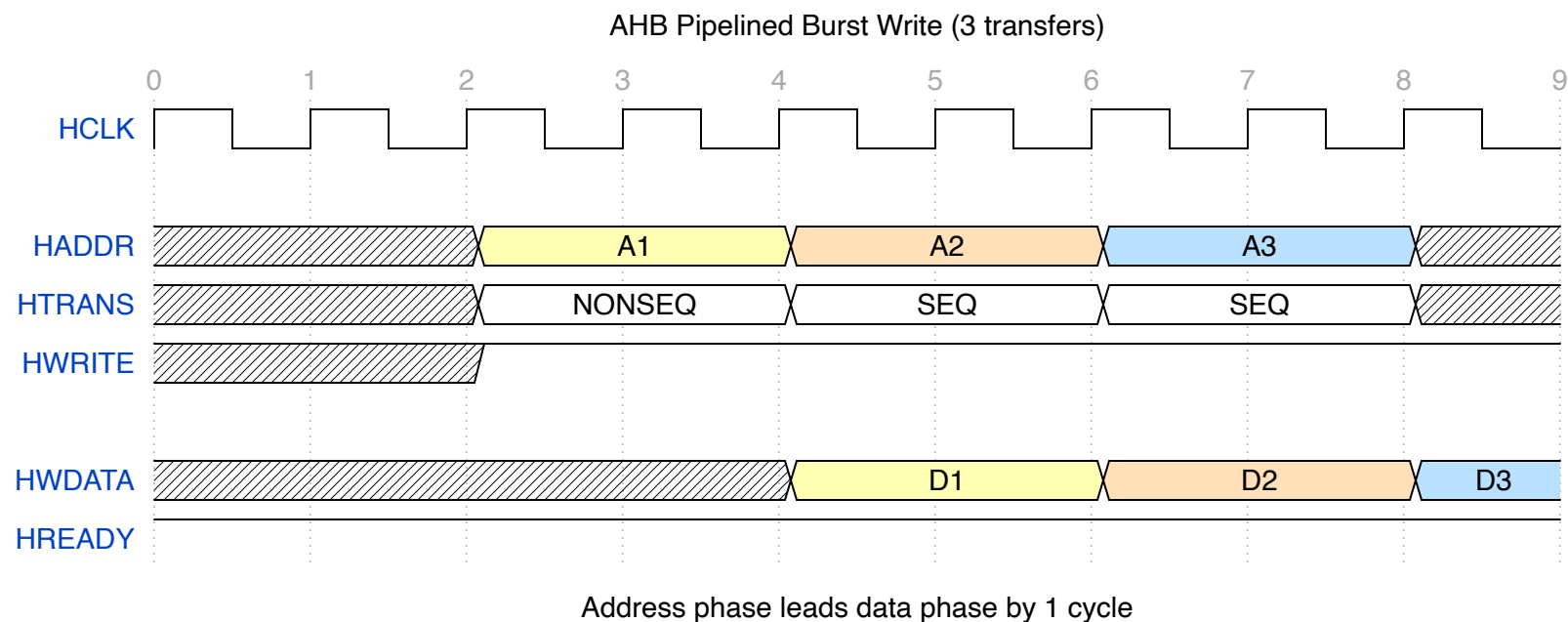
HTRANS encoding:

HTRANS	Typ	Popis
00	IDLE	Žádný transfer
01	BUSY	Master není připraven (v burst)
10	NONSEQ	Single transfer nebo první v burst
11	SEQ	Následující transfer v burst

HBURST encoding:

HBURST	Typ	Délka
000	SINGLE	1 transfer
001	INCR	Undefined length burst
010	WRAP4	4-beat wrapping burst
011	INCR4	4-beat incrementing burst
100	WRAP8	8-beat wrapping burst
101	INCR8	8-beat incrementing burst
110	WRAP16	16-beat wrapping burst
111	INCR16	16-beat incrementing burst

AHB pipeline timing

Pipelining: Adresa A2 jde současně s daty D1 (address phase vede data phase o 1 cyklus).

Výhody:

- Vyšší throughput (přístup každý cyklus)
- Nižší latence pro burst transfery

APB (Advanced Peripheral Bus)

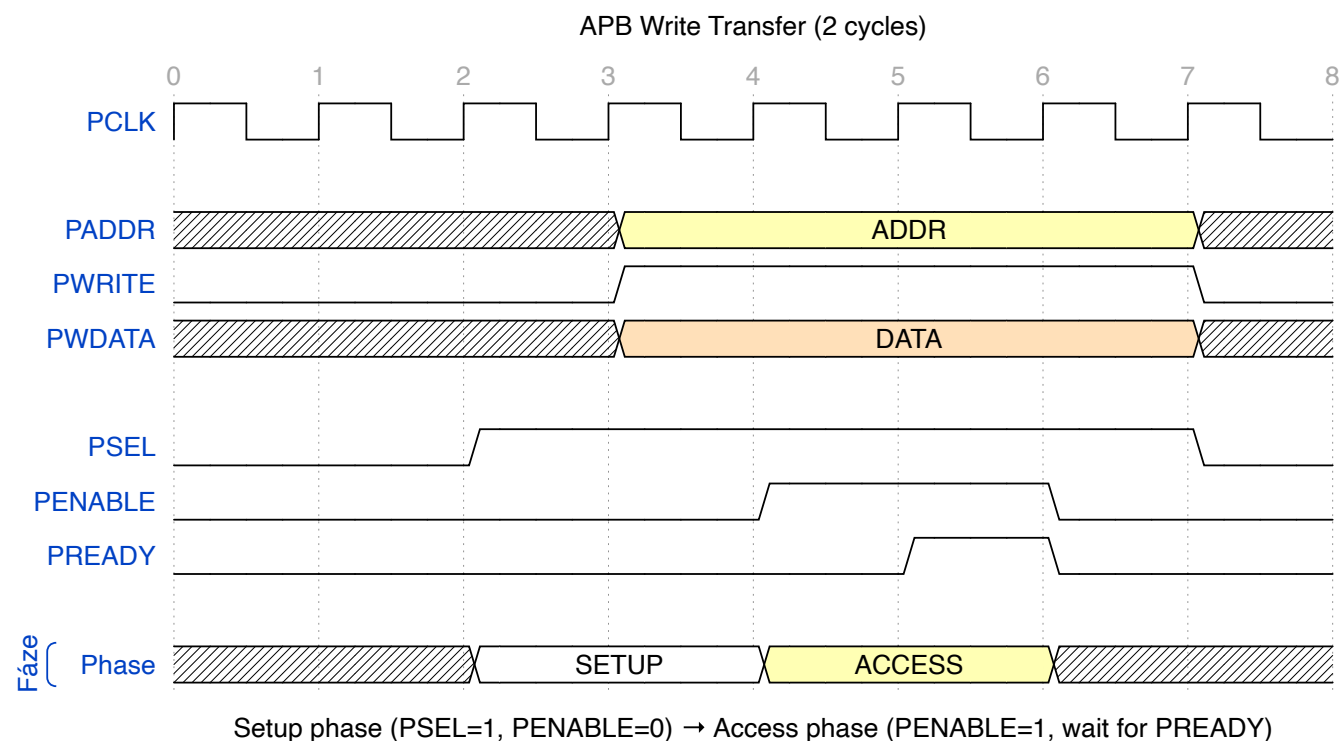
Charakteristiky:

- **Jednoduchý** – žádný pipeline, žádné burst
- **Nízká spotřeba** – minimální logika
- **Pomalý** – obvykle 1/2 nebo 1/4 rychlosti AHB
- **Non-pipelined** – adresa a data ve stejném cyklu

Signály:

```
PCLK          - Clock
PRESETn       - Reset
PADDR[31:0]   - Address
PSEL          - Select (chip select)
PENABLE       - Enable strobe
PWRITE        - Write/Read
PWRITE[31:0]  - Write data
PRDATA[31:0]  - Read data
PREADY        - Slave ready (wait states)
PSLVERR       - Slave error
```

APB transfer timing

2-fázový protokol:

- **Setup phase:** PSEL=1, PENABLE=0 (adresa a data se stabilizují)
- **Access phase:** PENABLE=1, čeká na PREADY (slave potvrdí přijetí)

AHB to APB Bridge

APB bridge propojuje vysokorychlostní AHB s pomalým APB:

```
// Příklad mapování v STM32F4:  
// AHB1: 168 MHz (GPIO, DMA, RCC)  
// APB1: 42 MHz (TIM2-7, I2C, SPI2-3, USART2-5)  
// APB2: 84 MHz (TIM1, TIM8-11, USART1, ADC, SPI1)  
  
// Při přístupu z CPU (AHB) na USART1 (APB2):  
// 1. AHB master (CPU) iniciuje write na 0x40011000 (USART1_DR)  
// 2. Bus matrix routuje na APB2 bridge  
// 3. APB2 bridge převede AHB protocol → APB protocol  
// 4. USART1 přijme data, potvrdí PREADY  
// 5. Bridge vrátí HREADY na AHB
```

Důsledky:

- Přístup k APB = několik extra cyklů (latence)
- Burst transfery se rozpadnou na single
- DMA k APB periferiím = pomalejší než k AHB

Bus arbitration (rozhodování)

Když více masterů (CPU, DMA1, DMA2, Ethernet, ...) chce přístup:

1. Fixní priority:

- Každý master má pevnou prioritu (0 = nejvyšší)
- Vyšší priorita = vždy vyhraje
- **Problém:** na nižší priority se nemusí vůbec dostat

2. Round-robin:

- Rotace mezi mastery (fair scheduling)
- Nikdo není zvýhodněn
- **Problém:** nedeterministické latence

3. Vážený round-robin:

- Kombinace priority a fair schedulingu
- Vysoká priorita = více slotů

Praktický příklad: DMA priorita

STM32F4 používá fixní priority s možností runtime změny DMA priority.

```
// DMA stream configuration
DMA_Stream_TypeDef *stream = DMA2_Stream0;

// Priority level (bits 17:16)
stream->CR &= ~DMA_SxCR_PL_Msk;
stream->CR |= DMA_SxCR_PL_1; // High priority

// Priority levels:
// 00: Low
// 01: Medium
// 10: High
// 11: Very High
```

Scénář:

- DMA1 Stream 0 (priority Low) čte z ADC
- DMA2 Stream 0 (priority High) čte z UART
- Když oba chtějí přístup do SRAM → DMA2 vyhraje

Memory-mapped I/O sémantika

Volatile access:

```
// Správně – volatile zajistí přístup na sběrnici
volatile uint32_t *gpio_odr = (volatile uint32_t*)0x40020014;
*gpio_odr = 0x0020; // Jde na AHB → APB2 → GPIOA

// Špatně – kompilátor může optimalizovat pryč
uint32_t *gpio = (uint32_t*)0x40020014;
*gpio = 0x0020;
*gpio = 0x0000; // Může být sloučeno nebo odstraněno
```

Read-modify-write hazard:

```
// Nebezpečné – read-modify-write může způsobit race condition
GPIOA->ODR |= (1 << 5); // Read → Modify → Write

// Bezpečné – atomický set/reset
GPIOA->BSRR = (1 << 5); // Pouze write, hardware handling
```

Bus stall a wait states

Flash wait states (STM32F4 při 168 MHz):

```
// Flash Access Control Register
FLASH->ACR = FLASH_ACR_LATENCY_5WS | // 5 wait states @ 168 MHz
            FLASH_ACR_ICEN |         // I-cache enable
            FLASH_ACR_DCEN |         // D-cache enable
            FLASH_ACR_PRFTEN;        // Prefetch enable
```

Proč wait states?

- Flash je pomalejší než CPU (50-60 MHz vs. 168 MHz)
- Při přístupu musí CPU čekat 5 cyklů na data
- **Cache a prefetch** dramaticky zrychlují (hit rate > 95%)

SRAM:

- Zero wait state (stejná rychlost jako CPU)
- Proto kritický kód v RAM běží rychleji

Protokol konverze (AHB master → APB slave)

1. AHB NONSEQ write na adresu 0x40000000 (APB1)
2. Bridge detekuje APB1 address range
3. Bridge převede:
 - HADDR → PADDR
 - HWDATA → PWDATA
 - HWRITE → PWRITE
4. Bridge vygeneruje PSEL , pak PENABLE
5. Čeká na PREADY od slave
6. Vráťí HREADY na AHB

Latence:

- AHB single transfer: 1 cyklus
- APB single transfer: 2 cykly (setup + access)
- **Total:** 2-3 AHB cykly (včetně bridging overhead)

AXI4 (Cortex-M7)

AXI (Advanced eXtensible Interface) je nejnovější AMBA protokol. Primárně v Cortex-M7, Cortex-M4 má AHB-Lite.

Výhody oproti AHB:

- **Multi-channel** – oddělené kanály pro read/write address, data, response
- **Out-of-order** ukončování transakcí (asynchronní)
- **Vyšší propustnost** – více transakcí současně
- **Podpora pro cache**

Kanály:

1. **Write Address (AW)**
2. **Write Data (W)**
3. **Write Response (B)**
4. **Read Address (AR)**
5. **Read Data (R)**

3. Systém přerušení (NVIC)

Přerušovací systém

Přerušovací systémem (Interrupt systém) podstatně zjednodušuje a zefektivňuje styk s vnitřními i vnějšími periferiemi.

Obsluha periferií bez přerušovacího systému

- Snížení výpočetního času pro hlavní program
- Program rozšířen o pravidelné testování žádostí
- Obtížné zpracování v potřebných intervalech

Obsluha s využitím přerušovacího systému

- Periferie požádá o přerušení
- Procesor uloží žádost ke zpracování
- Testuje zda přerušení od dané periferie je povolené
- Vyhodnotí zda není jiná žádost s vyšší prioritou
- Přeruší ve vhodném okamžiku probíhající program (dokončí právě rozpracovanou instrukci nebo instrukce)
- Přejde ke zpracování obslužného programu

Přechod do přerušení

Žádost periferie o přerušení je vyvolána obvodově obvykle pomocí instrukce CALL adresa_přerušení.

CPU

- Uloží PC do zásobníkové paměti (adresu následující instrukce po poslední vykonané)
- Nastaví PC na adresu volaného přerušení (přepisem PC se ztrácí informace o místě, kde byl program přerušen).
- Je zablokována daná úroveň přerušovacího systému
- Procesor zahájí svoji činnost od nastavené adresy obslužného programu
- Používané registry v obslužném programu je nutné uložit včetně stavu příznakového registru
- Na konci přerušení musí být stav registrů a příznaků obnoven.
- Přerušení je ukončeno instrukcí RETI (povolení přerušení).
- Atypicky možnost návratu bez povolení přerušovacího systému.

Rozdíl mezi voláním funkce a ISR (Cortex M)

Volání funkce (běžný podprogram)

- Synchronní - program explicitně volá funkci pomocí BL nebo BLX
- Kontext: Používá stejný stack (MSP nebo PSP)
- Registry: Caller musí uložit R0-R3, R12 (caller-saved), callee ukládá R4-R11 (callee-saved)
- Návrat: BX LR - normální návratová adresa
- Přepnutí režimu: NE - zůstává v Thread nebo Handler mode
- Overhead: Minimální - jen uložení potřebných registrů

```
void main(void) {  
    my_function(); // Explicitní volání  
}  
  
void my_function(void) {  
    // R0-R3, R12 caller-saved  
    // R4-R11 callee-saved (pokud použité)  
    return; // BX LR  
}
```

Volání ISR (Interrupt Service Routine)

- Asynchronní - hardware automaticky při události (IRQ)
- Kontext: Automatický přechod do Handler mode + použití MSP
- Hardware stacking: CPU automaticky ukládá 8 registrů (R0-R3, R12, LR, PC, xPSR) - 12 cyklů
- Návrat: BX LR s EXC_RETURN (0xFFFFFFFF) - dekóduje hardware
- Přepnutí režimu: ANO - Thread → Handler mode
- Overhead: Větší - hardware stacking/unstacking + tail-chaining optimalizace

```
// Hardware automaticky při IRQ:  
// 1. Uloží R0-R3, R12, LR, PC, xPSR na stack (12 cyklů)  
// 2. Nastaví LR = EXC_RETURN (0xFFFFFFFF)  
// 3. Přepne do Handler mode  
// 4. Skočí na ISR vector  
  
void EXTI0_IRQHandler(void) { // Jsme v Handler mode, MSP stack  
    EXTI->PR = (1 << 0); // Clear flag  
    // Hardware při BX LR:  
    // 1. Dekóduje EXC_RETURN  
    // 2. Obnoví R0-R3, R12, LR, PC, xPSR (10 cyklů)  
    // 3. Vrátí se do Thread mode  
}
```

Výjimka (Exception) vs. Přerušení (Interrupt)

Terminologie v ARM Cortex-M:

Exception (výjimka) – obecný pojem pro libovolnou událost, která přeruší běžící kód:

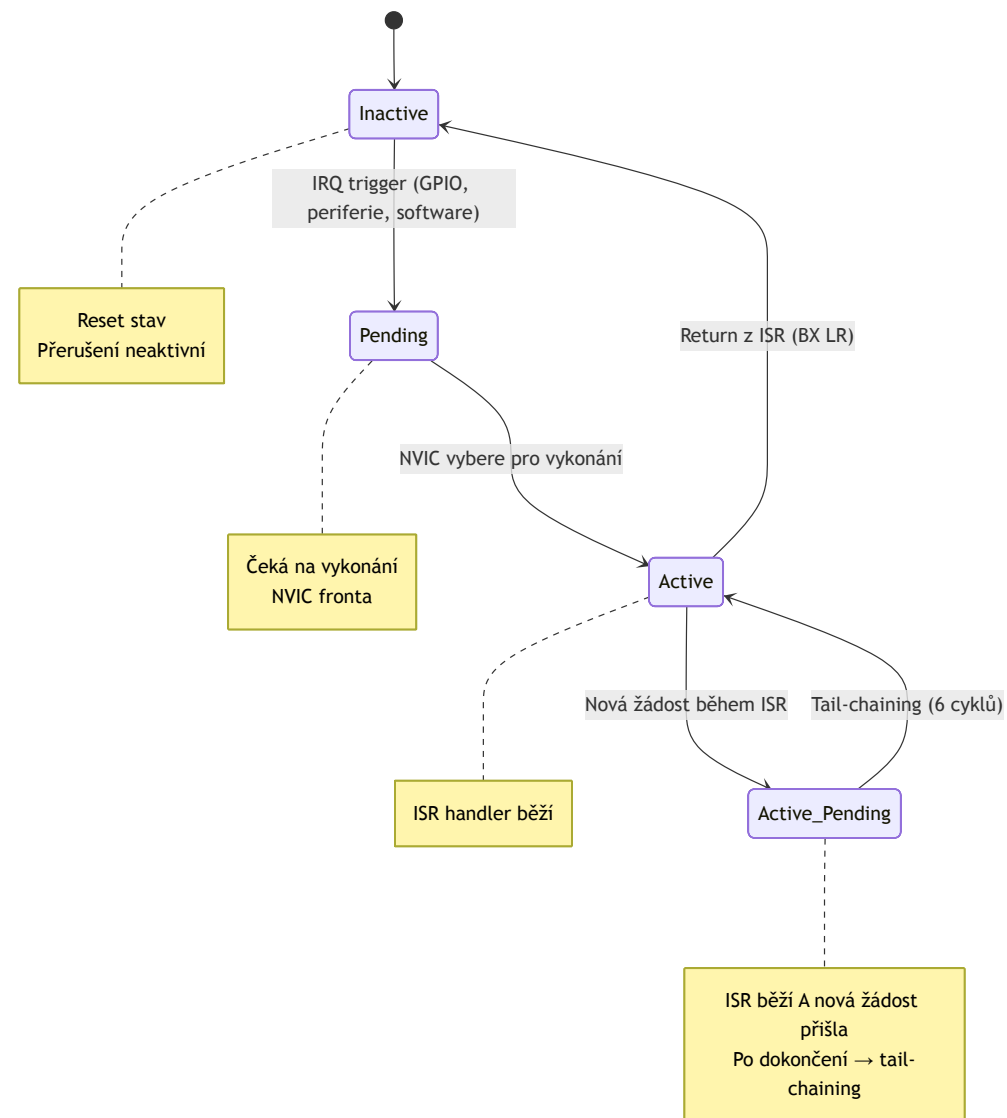
- **Interní výjimky:** Reset, NMI, HardFault, SVC, PendSV, SysTick
- **Externí výjimky:** přerušení z periférií (EXTI, UART, Timer, ...)

Interrupt (přerušení) – podmnožina exceptions:

- Pouze **externí** zdroje (periferie, GPIO, ...)
- V ARM dokumentaci: IRQ = Interrupt Request

V praxi se termíny často **zaměňují** (oba spouští ISR)

- U ARMu je **Exception** nadřazený pojem.

Problémy většího počtu přerušení

Je-li v aplikaci více zdrojů přerušení, mohou nastat problémy s dobou přístupu do zpracování jednotlivých obsluh.

Volba procesoru pak ovlivňuje:

- Počet úrovní přerušovacího systému.
- Možnost změny priority daného přerušení.
- Možnost přerušení v přerušení

Jednoúrovňový systém s pevně danými prioritami zdrojů

- Každé přerušení má svoji adresu a po vstupu do obsluhy přerušení maže procesor jeho příznak. Změna priorit jednotlivých přerušení je obtížná (AVR).
- Více přerušení má jednu adresu – příznak musí být mazán programově. Programová změna priorit přerušení – je možná (TMS320C15, některé 8051, ARM)
- Nested interrupt – Způsob jak vyhovět časově kritickému přerušení při zpracovávání jiného déle trvajících přerušení. Podpořeno více úrovněmi nebo definovaným postupem.

Přerušovací systém s volitelnou úrovní priority

Více úrovnňový systém s pevně danými prioritami

- Přerušení s jakoukoliv prioritou lze přesunout do vyšší úrovně priority, z které přeruší i přerušení s vyšší prioritou umístěné v nižší úrovni priorit – tzv. přerušení v přerušení.

Žádosti o přerušení se testují v definovaném okamžiku strojového cyklu procesoru a posléze se vyhodnocují.

Vyhodnocení – je-li přerušení povolené, není další žádost přerušení s vyšší prioritou a je povolený přerušovací systém.

Vyvolání přerušení – instrukcí LCALL adresa přerušení nebo přečtením adresy. Dojde k uložení návratové adresy, přenesení adresy přerušení do PC, zakázání přerušovacího systému, případně uložení některých registrů).

Zpracováním přerušení nesmí být ovlivněny hodnoty registrů a příznaků před přechodem do přerušení.

NVIC (Nested Vectored Interrupt Controller)

NVIC je hardwarový řadič přerušení integrovaný v Cortex-M jádře:

Vlastnosti:

- **Nested** – přerušení mohou přerušovat jiná přerušení
- **Vectored** – každé přerušení má svůj handler v tabulce vektorů
- **Prioritní** – 0-255 úrovní priority (u STM32F4: 16 úrovní, 4 bity)
- **Deterministický** – fixní latence (12 cyklů na Cortex-M4)
- **Tail-chaining** – rychlé přepínání mezi ISR (6 cyklů)
- **Late-arriving** – optimalizace pro vyšší prioritu během entry

Komponenty:

- **NVIC registers** – Enable, Pending, Priority, Active
- **SCB registers** – System Control Block (ICSR, AIRCR, ...) - viz sekce CPU
- **Vector table** – tabulka ukazatelů na handlery

Maskovatelné vs. Nemaskovatelné přerušení

Maskovatelné přerušení (Maskable Interrupt):

- Lze **povolit/zakázat** pomocí NVIC (ISER/ICER registry)
- Lze **blokovat globálně** pomocí `CPSID i` (disable IRQ)
- Lze nastavit **prioritu** (0-15 na STM32F4)
- **Většina přerušení** patří do této kategorie

```
// Zakázat EXTI0
NVIC_DisableIRQ(EXTI0_IRQn);

// Zakázat všechna IRQ (CPSID i)
__disable_irq();
```

Nemaskovatelné přerušení (NMI):

- **Nelze zakázat** – vždy aktivní
- **Druhá nejvyšší priorita** (po Reset)
- Použití: **kritické události** (watchdog, power failure, safety)

```
void NMI_Handler(void) {
    // Kritická obsluha – nelze vypnout!
}
```

NVIC Registry

Hlavní registry (32-bit pro každých 32 přerušení):

```
#define NVIC_BASE 0xE000E100UL

typedef struct {
    volatile uint32_t ISER[8]; // Interrupt Set Enable (0xE000E100)
    uint32_t RESERVED0[24];
    volatile uint32_t ICER[8]; // Interrupt Clear Enable (0xE000E180)
    uint32_t RESERVED1[24];
    volatile uint32_t ISPR[8]; // Interrupt Set Pending (0xE000E200)
    uint32_t RESERVED2[24];
    volatile uint32_t ICPR[8]; // Interrupt Clear Pending (0xE000E280)
    uint32_t RESERVED3[24];
    volatile uint32_t IABR[8]; // Interrupt Active Bit (0xE000E300, R0)
    uint32_t RESERVED4[56];
    volatile uint8_t IP[240]; // Interrupt Priority (0xE000E400)
    uint32_t RESERVED5[644];
    volatile uint32_t STIR; // Software Trigger Interrupt (0xE000EF00)
} NVIC_Type;

#define NVIC ((NVIC_Type*)NVIC_BASE)
```

NVIC Priority levels

STM32F4 má 4-bitové priority → 16 úrovní (0-15):

- 0 = nejvyšší priorita
- 15 = nejnižší priorita

Priority grouping (PRIGROUP):

Dělí 4 bity na **preempt** priority a **sub** priority:

PRIGROUP	Preempt bits	Sub bits	Preempt levels	Sub levels
0	0	4	1	16
1	1	3	2	8
2	2	2	4	4
3	3	1	8	2
4	4	0	16	1

Preempt priority:

- Určuje, zda přerušení může přerušit jiné.

Sub priority:

- Určuje pořadí, když více přerušení čeká.

Nastavení priority grouping

```
// AIRCR: Application Interrupt and Reset Control Register
#define SCB_AICR (*(volatile uint32_t*)0xE000ED0C)

void NVIC_SetPriorityGrouping(uint32_t group) {
    uint32_t reg = SCB_AICR;
    reg &= ~(0xFFFF0000 | (7 << 8)); // Clear key and PRIGROUP
    reg |= (0x05FA << 16) | // VECTKEY
           ((group & 7) << 8); // PRIGROUP
    SCB_AICR = reg;
}

// Příklad: 4 preempt levels, 4 sub levels
NVIC_SetPriorityGrouping(2);
```

CMSIS funkce:

```
NVIC_SetPriorityGrouping(NVIC_PRIORITYGROUP_2);
```

Povolení/zakázání přerušení

Enable interrupt:

```
// Pomocí CMSIS
NVIC_EnableIRQ(USART1_IRQn); // IRQn = 37 pro STM32F4
// Přímě do registru
NVIC->ISER[37 / 32] = (1 << (37 % 32));
```

Disable interrupt:

```
NVIC_DisableIRQ(USART1_IRQn);
// Přímě
NVIC->ICER[37 / 32] = (1 << (37 % 32));
```

Set priority:

```
NVIC_SetPriority(USART1_IRQn, 5); // Priority 5 (0-15)
// Přímě (STM32 používá horní 4 bity)
NVIC->IP[37] = (5 << 4);
```

Interrupt Service Routine (ISR)

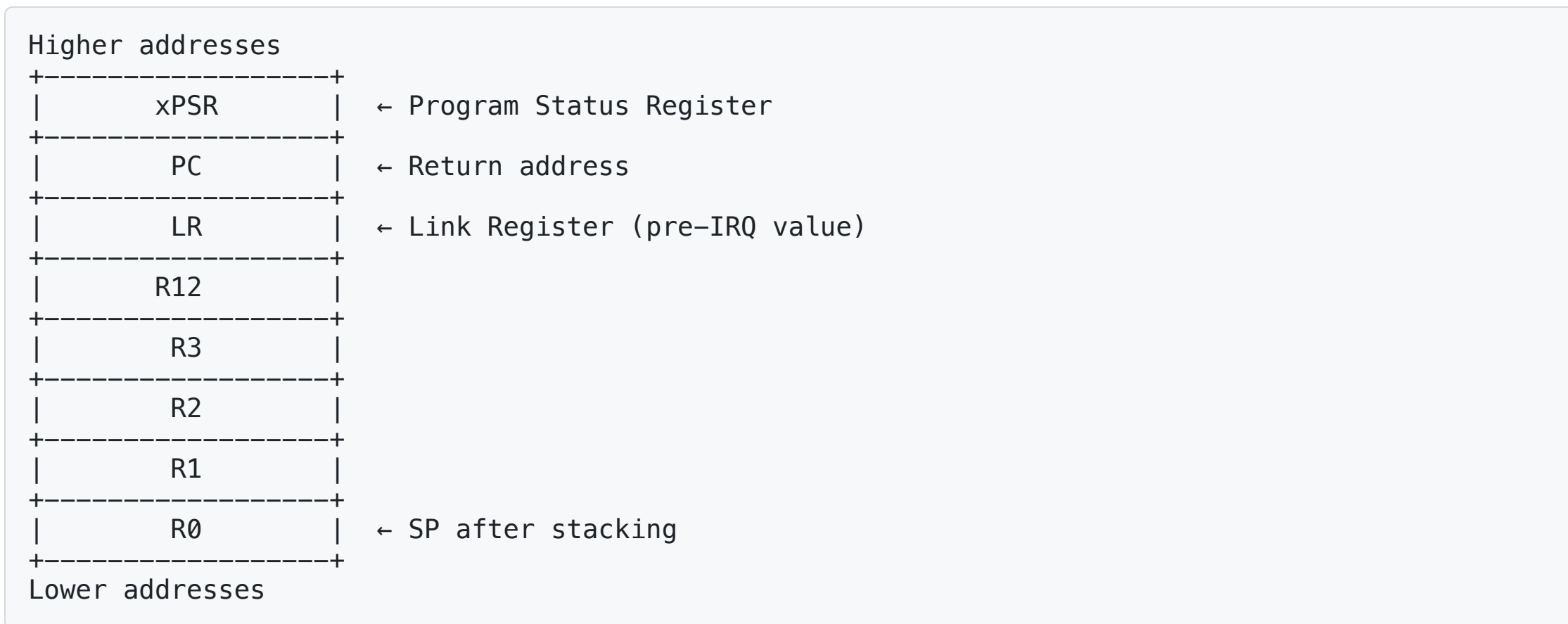
Definice handleru:

```
void USART1_IRQHandler(void) {
    // 1. Zjistit zdroj přerušení
    if (USART1->SR & USART_SR_RXNE) {
        // Přijat byte
        uint8_t data = USART1->DR; // Čtení vymaže flag
        handle_rx(data);
    }

    if (USART1->SR & USART_SR_TXE) {
        // Transmit buffer empty
        if (tx_buffer_available()) {
            USART1->DR = get_next_byte();
        } else {
            USART1->CR1 &= ~USART_CR1_TXEIE; // Disable TX interrupt
        }
    }

    // Poznámka: Většina flagů se maže automaticky (čtením DR)
    // nebo explicitně (SCB->ICSR)
}
```

Kontext switch při přerušení

Celkem: 8 registrů × 4 bajty = 32 bajtů

Pokud FPU: Navíc S0-S15, FPSCR (68 bajtů celkem)

Latence přerušení (Interrupt Latency)

Cortex-M4 (bez FPU):

12 cyklů – minimální latence od signálu IRQ po první instrukci ISR

Breakdown:

1. 1 cyklus – detekce přerušení
2. 1 cyklus – vector fetch (načtení adresy z tabulky)
3. 8 cyklů – stacking (R0-R3, R12, LR, PC, xPSR)
4. 2 cykly – pipeline flush a fetch první instrukce ISR

10 cyklů na návrat z ISR (context pop)

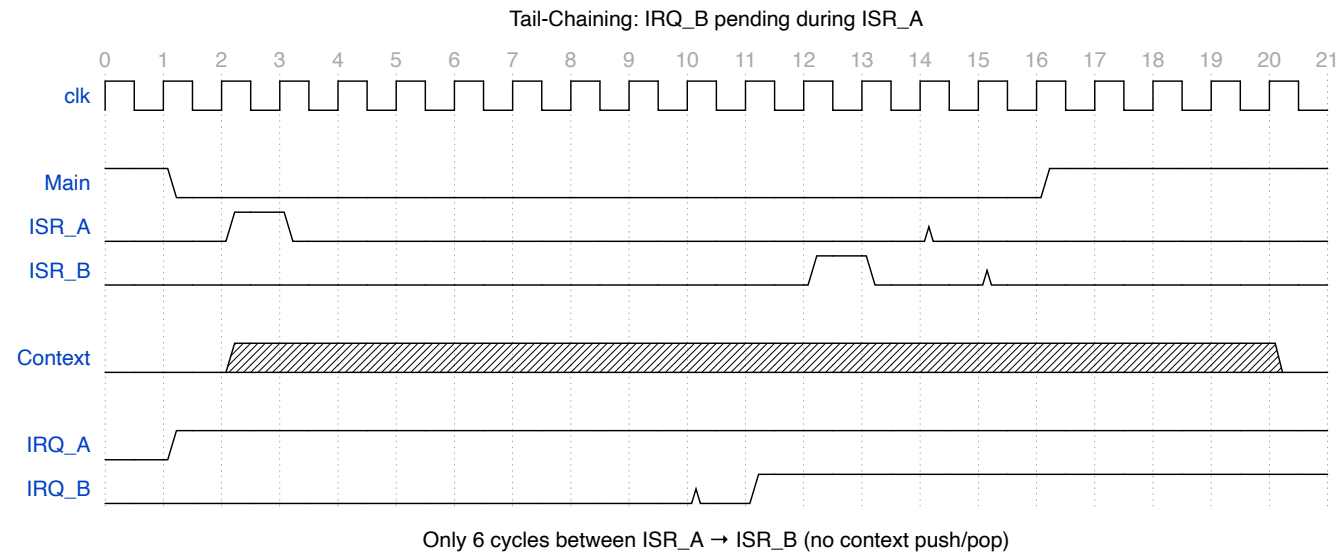
S FPU (lazy stacking):

- 12 cyklů (FPU kontext se odkládá jen pokud ISR používá FPU)
- +17 cyklů při prvním FPU přístupu v ISR

Tail-chaining (zřetězení obsluhy)

Pokud další přerušení čeká ve frontě (Pending) během běhu ISR:

- Přeskočí context push/pop mezi ISR
- Pouze **6 cyklů** na přechod mezi handlersy
- Výrazná úspora času při vysoké frekvenci přerušení

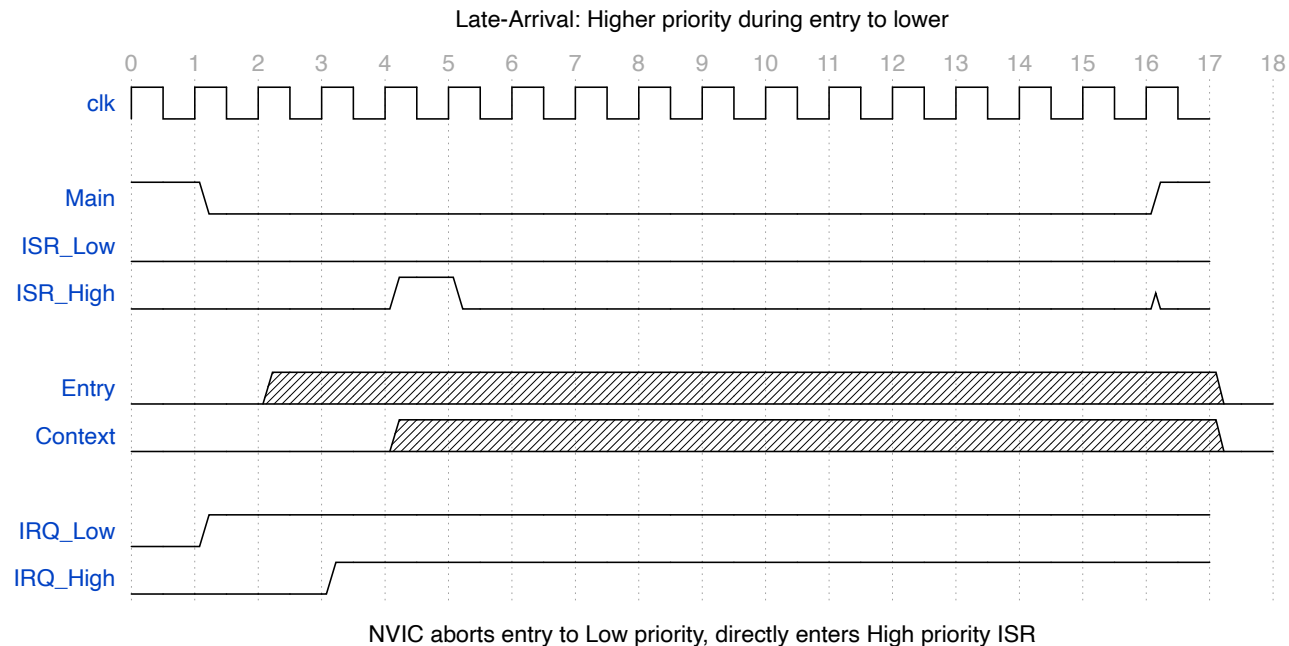

Praktický dopad: DMA dokončení + UART RX ve stejný okamžik → rychlé přepnutí

Late-arrival optimalizace

Pokud přerušení s vyšší prioritou přijde **během vstupu** do nižší:

- NVIC **zruší** vstup do nižší priority
- Okamžitě **vstoupí** do vyšší priority ISR
- Ušetří ~12 cyklů (nevejde do nesprávné ISR)

Preempce (Přednostní přerušení)

Preempce = vyšší priorita může přerušit obsluhu nižší priority

Pravidla:

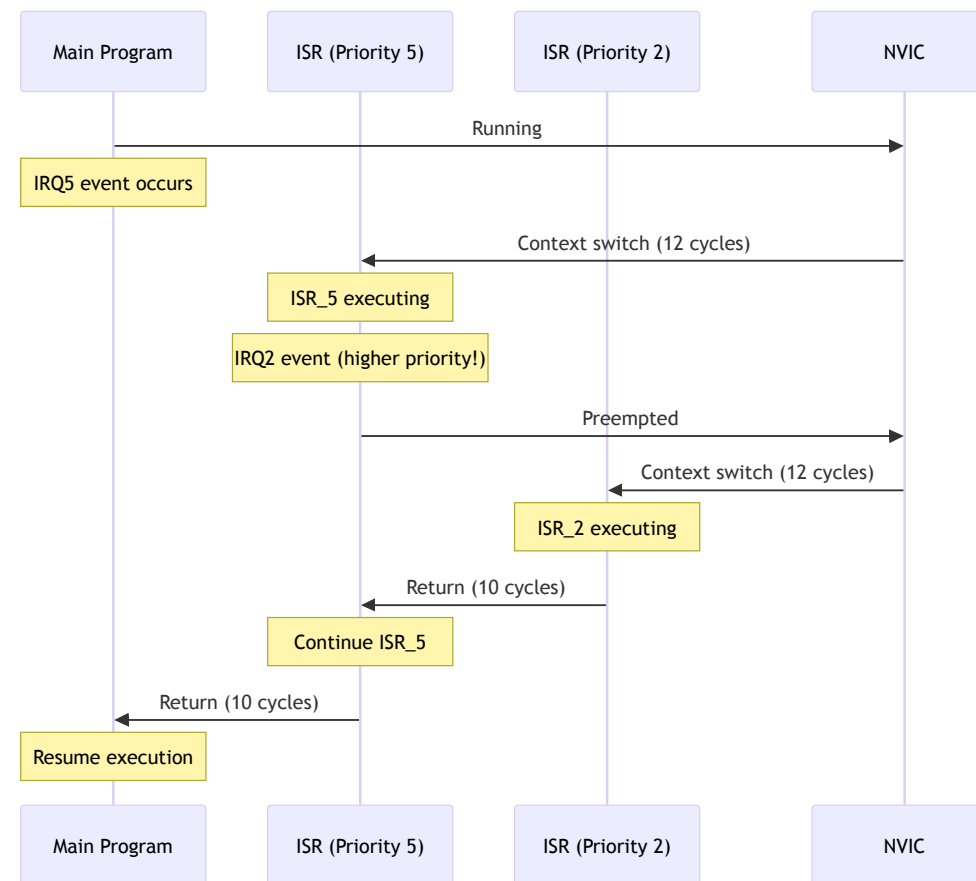
1. **Vyšší priorita** (nižší číslo) může přerušit běžící ISR
2. **Stejná nebo nižší priorita** musí čekat (Pending stav)
3. **Sub-priorita** určuje pořadí při stejné Preempt prioritě

Vnořená přerušení: hloubka vnoření teoreticky neomezená (prakticky omezena stackem)

Příklad (PRIGROUP=2):

```
NVIC_SetPriority(TIM2_IRQn, (2<<4)|1); // P=2, S=1
NVIC_SetPriority(USART1_IRQn, (1<<4)|3); // P=1, S=3

// TIM2 běží → USART1 přijde → PREEMPTS (1 < 2)
```


Kritické sekce – zakázání přerušení

Globální disable:

```
// CMSIS
__disable_irq(); // CPSID i (set PRIMASK)
// kritická operace
__enable_irq(); // CPSIE i (clear PRIMASK)
```

Disable s prioritním prahem (BASEPRI):

```
// Zakáže přerušení s prioritou >= 5 (nižší důležitost)
__set_BASEPRI(5 << 4); // Horní 4 bity
// kritická operace
__set_BASEPRI(0); // Enable all
```

Použití:

- **PRIMASK:** Rychlé, ale blokuje vše (včetně HardFault!)
- **BASEPRI:** Selektivní, lze povolit high-priority interrupts

SysTick timer

SysTick je 24-bitový down-counter integrovaný v Cortex-M:

Použití: delay funkce, timeouty, RTOS tick (typicky 1 ms)

Konfigurace:

```
void SysTick_Config(uint32_t ticks) {  
  
    SysTick->LOAD = ticks - 1;           // Reload value  
    SysTick->VAL = 0;                    // Clear current value  
    SysTick->CTRL = SysTick_CTRL_CLKSOURCE_Msk | // Core clock  
                  SysTick_CTRL_TICKINT_Msk | // Enable interrupt  
                  SysTick_CTRL_ENABLE_Msk;    // Enable counter  
  
    NVIC_SetPriority(SysTick_IRQn, 15); // Lowest priority  
}  
  
// 1 ms tick @ 168 MHz  
SysTick_Config(168000000 / 1000);
```

SysTick handler

```
volatile uint32_t system_ticks = 0;

void SysTick_Handler(void) {
    system_ticks++;

    // Pro FreeRTOS:
    // xPortSysTickHandler();
}

void delay_ms(uint32_t ms) {
    uint32_t start = system_ticks;
    while ((system_ticks - start) < ms) {
        __WFI(); // Wait for interrupt (sleep)
    }
}

uint32_t millis(void) {
    return system_ticks;
}
```

Praktický příklad: UART RX s circular buffer

```
#define RX_BUFFER_SIZE 256
volatile uint8_t rx_buffer[RX_BUFFER_SIZE];
volatile uint16_t rx_head = 0;
volatile uint16_t rx_tail = 0;

void USART1_Init(void) {
    // ... GPIO, clock config

    USART1->CR1 = USART_CR1_UE |           // USART enable
                 USART_CR1_RE |         // Receiver enable
                 USART_CR1_RXNEIE;      // RX interrupt enable

    NVIC_SetPriority(USART1_IRQn, 3);
    NVIC_EnableIRQ(USART1_IRQn);
}

void USART1_IRQHandler(void) {
    if (USART1->SR & USART_SR_RXNE) {
        uint8_t data = USART1->DR;

        uint16_t next = (rx_head + 1) % RX_BUFFER_SIZE;
        if (next != rx_tail) { // Buffer not full
            rx_buffer[rx_head] = data;
            rx_head = next;
        }
        // else: overflow, discard
    }
}
```

Optimalizace latence přerušení

1. Minimalizace délky trvání ISR

```
// Špatně – dlouhá ISR
void TIM2_IRQHandler(void) {
    TIM2->SR &= ~TIM_SR_UIF;
    process_sensor_data();      // 100+ µs!
}

// Dobře – rychlá signalizace (nebo použít frontu)
volatile bool sensor_ready = false;

void TIM2_IRQHandler(void) {
    TIM2->SR &= ~TIM_SR_UIF;
    sensor_ready = true;      // 1-2 cykly
}

void main_loop(void) {
    while (1) {
        if (sensor_ready) {
            sensor_ready = false;
            process_sensor_data();
        }
    }
}
```

2. Použití inline funkcí

```
static inline void handle_uart_rx(uint8_t data) __attribute__((always_inline));

void USART1_IRQHandler(void) {
    if (USART1->SR & USART_SR_RXNE) {
        handle_uart_rx(USART1->DR); // Inline → žádný call overhead
    }
}
```

3. Vynechat operace v plovoucí řádové čátřce

```
// Špatně
void ADC_IRQHandler(void) {
    float voltage = ADC1->DR * 3.3f / 4096.0f; // Pomalé!
}

// Dobře
void ADC_IRQHandler(void) {
    uint16_t raw = ADC1->DR;
    // Konverze v main loop nebo použít fixed-point
}
```

ICSR (Interrupt Control and State Register)

ICSR (0xE00ED04) poskytuje informace o stavu výjimek a umožňuje softwarovou kontrolu:

```
#define SCB_ICSR (*(volatile uint32_t*)0xE00ED04)

// Bits [8:0] - VECTACTIVE: Aktuálně aktivní exception number
// Bits [21:12] - VECTPENDING: Nejvyšší pending exception number
// Bit [22] - ISR_PENDING: Indikuje pending interrupt (bez NMI/Faults)
// Bit [23] - ISRPREEMPT: Pending exception preempts current
// Bit [25] - PENDSTCLR: Clear SysTick pending (write 1)
// Bit [26] - PENDSTSET: Set SysTick pending (write 1)
// Bit [27] - PENDSVCLR: Clear PendSV pending (write 1)
// Bit [28] - PENDSVSET: Set PendSV pending (write 1)
// Bit [31] - NMIPENDSET: Set NMI pending (write 1)
```

ICSR - Praktické příklady

Zjištění aktuálního IRQ:

```
uint32_t icsr = SCB->ICSR;
uint32_t active = icsr & 0x1FF;

if (active == 0) {
    printf("Thread mode\n");
} else if (active < 16) {
    printf("System exception: %lu\n", active);
} else {
    printf("External IRQ: %lu\n", active - 16);
}
```

Kontrola pending interrupt:

```
bool has_pending_interrupt(void) {
    return (SCB->ICSR & SCB_ICSR_ISRPENDING_Msk) != 0;
}
```

ITM (Instrumentation Trace Macrocell)

ITM umožňuje non-intrusive debug output přes SWO (Serial Wire Output):

Výhody:

- **Bez UART** – nevyžaduje extra pin, jde přes debug interface
- **Rychlé** – minimální overhead (několik cyklů)
- **Printf-style** – lze použít pro trace, timing, events
- **32 portů** – oddělené kanály pro různé subsystémy

Konfigurace (nutné pro ITM):

```
// 1. Enable TRCENA (Trace enable) v DWT
CoreDebug->DEMCR |= CoreDebug_DEMCR_TRCENA_Msk;
// 2. Unlock ITM
ITM->LAR = 0xC5ACCE55;
// 3. Enable ITM, set ATBID
ITM->TCR = (1 << ITM_TCR_ITMENA_Pos) | // Enable ITM
           (1 << ITM_TCR_SYNCENA_Pos); // Enable sync packets
// 4. Enable stimulus port 0
ITM->TER = 1; // Enable port 0
```

ITM - Praktické použití

Printf přes ITM:

```
void ITM_SendChar(char ch) {
    // Wait until ready
    while (!(ITM->PORT[0].u32 & 1));
    ITM->PORT[0].u8 = ch;
}

int _write(int file, char *ptr, int len) {
    for (int i = 0; i < len; i++) {
        ITM_SendChar(ptr[i]);
    }
    return len;
}

// Nyní printf() jde přes SW0
printf("IRQ latency: %lu cycles\n", cycles);
```

Trace vstupu/výstupu z ISR:

```
void EXTI0_IRQHandler(void) {
    // Entry marker (port 1)
    ITM->PORT[1].u32 = 1;

    // Obsluha...

    // Exit marker
    ITM->PORT[1].u32 = 0;
}
```

ITM - Měření latence ISR pomocí DWT

```
volatile uint32_t isr_entry_time;
volatile uint32_t isr_duration;

void EXTI0_IRQHandler(void) {
    uint32_t entry = DWT->CYCCNT; // Read cycle counter

    EXTI->PR = (1 << 0);
    handle_button_press();

    uint32_t exit = DWT->CYCCNT;
    isr_duration = exit - entry;

    ITM->PORT[2].u32 = isr_duration; // Output přes ITM
}

// DWT cycle counter konfigurace:
CoreDebug->DEMCR |= CoreDebug_DEMCR_TRCENA_Msk;
DWT->CTRL |= DWT_CTRL_CYCCNTENA_Msk; // Enable counter

// V OpenOCD/GDB:
// monitor tpiu config internal - uart off 168000000
// monitor itm port 0 on
```

4. GPIO a přerušení (EXTI)

Vlastnosti GPIO na STM32F4

Základní parametry:

- **16 pinů na port** (PA0-PA15, PB0-PB15, ...), **až 9 portů** (GPIOA-GPIOI) = 144 pinů
- **4 režimy:** Input, Output, Alternate Function, Analog
- **Programovatelná rychlost:** Low (8 MHz), Medium (50 MHz), High (100 MHz), Very High (180 MHz)
- **Pull-up/pull-down rezistory** (typicky 40 kΩ)

Elektrické parametry:

- **Napěťové úrovně** (při VDD = 3.3V):
 - VIL (Input Low): max 0.99V (0.3×VDD)
 - VIH (Input High): min 2.31V (0.7×VDD)
 - VOL (Output Low): max 0.4V @ 8mA
 - VOH (Output High): min VDD - 0.4V @ 8mA

Proudové limity:

- **Max proud per pin:** 25mA (Very High speed)
- **Max součet proudů všech GPIO:** 120mA
- **Typické použití:** 2-8mA (Low/Medium speed)
- **Pull-up/pull-down:** ~80μA @ 3.3V (R ≈ 40kΩ)

Další vlastnosti GPIO

5V tolerantní piny (FT):

- Mohou snést **5V na vstupu** i když MCU běží na 3.3V
- Užitečné pro komunikaci s 5V logikou (Arduino, staré periferie)
- **Pouze některé piny jsou FT** (viz datasheet, značeno "FT")
- **Pozor:** Výstup je stále 3.3V (není 5V output!)

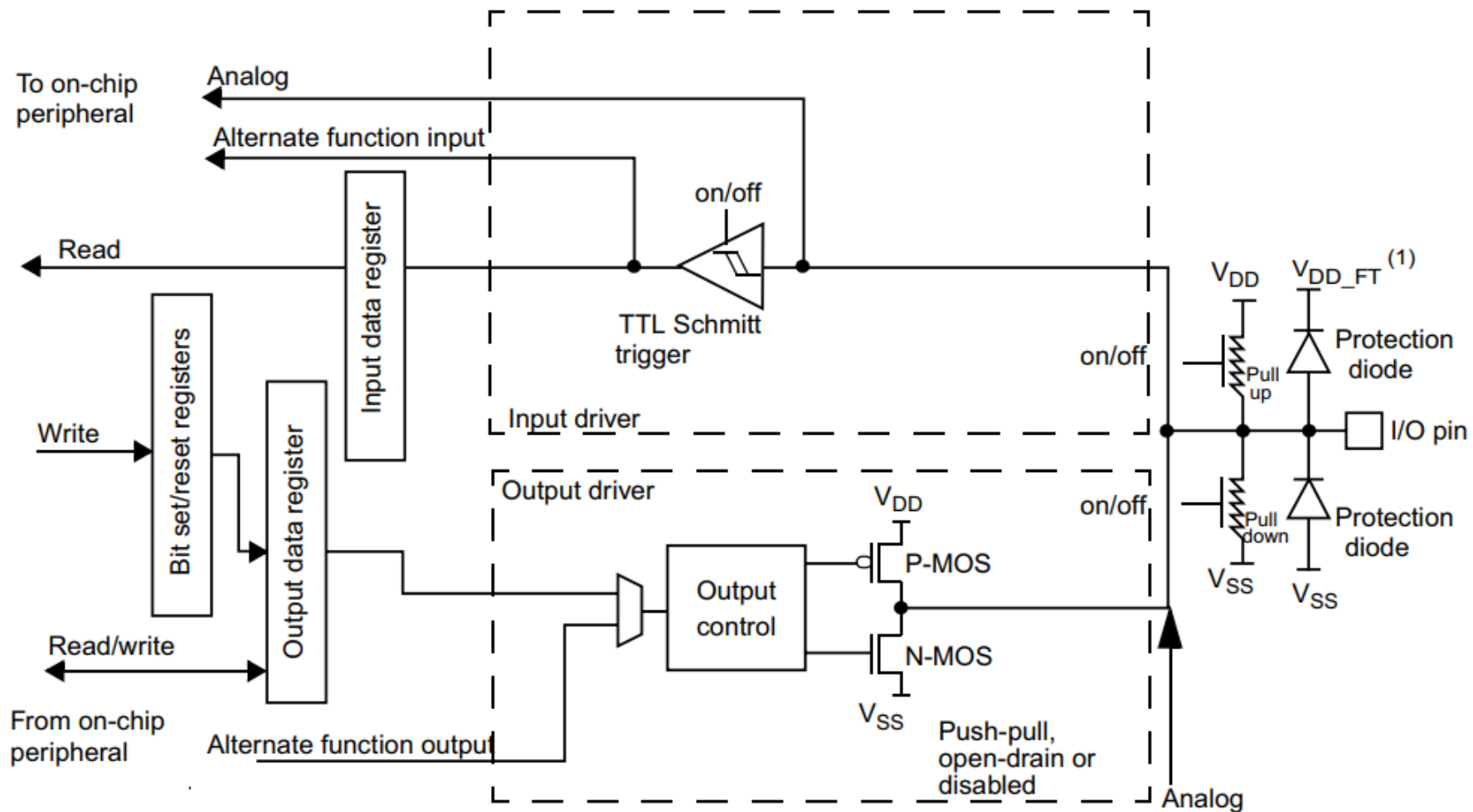
Ochranné obvody:

- **ESD ochrana** (Human Body Model: 2kV)
- **Vstupní diody** k VDD a GND (clamping)
- **Schmitt trigger** na vstupech (hystereze proti šumu)

Clock enable:

- GPIO vyžaduje **zapnutí hodin** přes RCC (AHB1ENR)
- **Po resetu jsou hodiny vypnuté** → GPIO nefunguje!

Blokové schéma GPIO periferie

GPIO Registry (CMSIS struktura)

```
typedef struct {
    volatile uint32_t MODER;    // Mode register           (offset 0x00)
    volatile uint32_t OTYPER;   // Output type           (offset 0x04)
    volatile uint32_t OSPEEDR;  // Output speed          (offset 0x08)
    volatile uint32_t PUPDR;    // Pull-up/pull-down     (offset 0x0C)
    volatile uint32_t IDR;      // Input data (R0)       (offset 0x10)
    volatile uint32_t ODR;      // Output data           (offset 0x14)
    volatile uint32_t BSRR;     // Bit set/reset (W0)    (offset 0x18)
    volatile uint32_t LCKR;     // Configuration lock    (offset 0x1C)
    volatile uint32_t AFR[2];   // Alternate function    (offset 0x20-0x24)
} GPIO_TypeDef;

// Bázové adresy (AHB1 bus, 0x400 offset mezi porty)
#define GPIOA_BASE 0x40020000UL
#define GPIOB_BASE 0x40020400UL
#define GPIOC_BASE 0x40020800UL
// ...
#define GPIOA ((GPIO_TypeDef*)GPIOA_BASE)
```

MODER (Mode Register) – režimy pinu

Každý pin má **2 bity** v MODER (celkem 32 bitů pro 16 pinů):

MODER[2i+1:2i]	Režim	Popis
00	Input	Výchozí po resetu, high impedance
01	Output	Push-pull nebo open-drain
10	Alternate	Funkce periferie (UART, SPI, ...)
11	Analog	Připojeno na ADC/DAC, digitální část vypnuta

```
// PA5 jako Output
GPIOA->MODER &= ~(0x3 << (5 * 2)); // Clear bits [11:10]
GPIOA->MODER |= (0x1 << (5 * 2)); // Set to 01 (Output)

// PA9 jako Alternate Function (USART1_TX)
GPIOA->MODER &= ~(0x3 << (9 * 2));
GPIOA->MODER |= (0x2 << (9 * 2)); // Set to 10 (AF)
```

OTYPER (Output Type Register)

Určuje typ výstupu (1 bit na pin):

OTYPER[i]	Typ	Zapojení	Použití
0	Push-Pull	Active high + low	LED, CMOS logic
1	Open-Drain	Pouze pull-down	I2C, 5V tolerantní

```
// PA5 Push-Pull
GPIOA->OTYPER &= ~(1 << 5); // 0 = Push-Pull

// PB6 Open-Drain (pro I2C SCL)
GPIOB->OTYPER |= (1 << 6); // 1 = Open-Drain
```

OSPEEDR (Output Speed Register)

Rychlost slew rate (2 bity na pin):

OSPEEDR[2i+1:2i]	Rychlost	f_max	I_max	Použití
00	Low	8 MHz	2 mA	GPIO obecné
01	Medium	50 MHz	8 mA	SPI, I2C
10	High	100 MHz	25 mA	SDIO, Ethernet
11	Very High	180 MHz	25 mA	High-speed interfaces

Vyšší rychlost = vyšší spotřeba + více EMI (elektromagnetické rušení)

```
// PA5 Medium speed (pro LED - stačí)
GPIOA->OSPEEDR &= ~(0x3 << (5 * 2));
GPIOA->OSPEEDR |= (0x1 << (5 * 2)); // 01 = Medium

// PA12 Very High (pro USB_DP)
GPIOA->OSPEEDR |= (0x3 << (12 * 2)); // 11 = Very High
```

PUPDR (Pull-Up/Pull-Down Register)

Interní rezistory (2 bity na pin, typicky 40 kΩ):

PUPDR[2i+1:2i]	Konfigurace	Použití
00	No pull-up/down	Floating (default)
01	Pull-up	Tlačítko active-low, I2C (+ ext)
10	Pull-down	Tlačítko active-high
11	Reserved	Nepoužívat

```
// PA0 s pull-down (tlačítko na VDD)
GPIOA->PUPDR &= ~(0x3 << (0 * 2));
GPIOA->PUPDR |= (0x2 << (0 * 2)); // 10 = Pull-down

// PA13 s pull-up (SWDIO debug)
GPIOA->PUPDR &= ~(0x3 << (13 * 2));
GPIOA->PUPDR |= (0x1 << (13 * 2)); // 01 = Pull-up
```

IDR a ODR (Input/Output Data Registers)

IDR (Input Data Register) – read-only:

```
// Čtení stavu pinu PA0
if (GPIOA->IDR & (1 << 0)) {
    // Pin je HIGH
}

// Čtení celého portu (16 bitů)
uint16_t port_state = GPIOA->IDR & 0xFFFF;
```

ODR (Output Data Register) – read/write:

```
// Nastavit PA5 na HIGH
GPIOA->ODR |= (1 << 5);

// Nastavit PA5 na LOW
GPIOA->ODR &= ~(1 << 5);

// Toggle PA5 (POZOR: není atomické!)
GPIOA->ODR ^= (1 << 5);
```

Problém s ODR: Read-Modify-Write → race condition s ISR/DMA

BSRR (Bit Set/Reset Register) – atomické operace

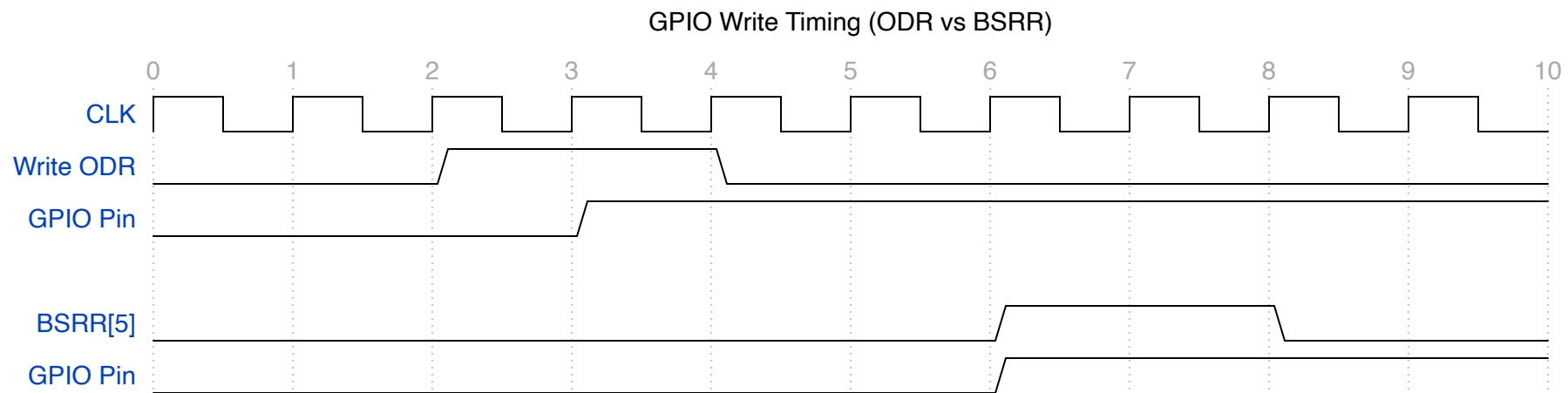
BSRR je 32-bitový write-only registr:

- Bity [15:0] → Set (nastaví pin na 1)
- Bity [31:16] → Reset (nastaví pin na 0)

```
// Set PA5 (atomicky)
GPIOA->BSRR = (1 << 5);

// Reset PA5 (atomicky)
GPIOA->BSRR = (1 << (5 + 16));
```

Výhoda oproti ODR:

- **Hardwarově atomické** – žádné race conditions, **rychlejší, bezpečné v ISR**

AFR (Alternate Function Register)

Pro připojení pinu k periférii (UART, SPI, TIM, ...):

- **AFR[0]** (AFRL) → piny 0-7 (4 bity na pin)
- **AFR[1]** (AFRH) → piny 8-15 (4 bity na pin)

AF číslo	Funkce (příklad PA9/PA10)
AF0	System (SWDIO, SWD)
AF1	TIM1, TIM2
AF4	I2C1, I2C2, I2C3
AF5	SPI1, SPI2
AF7	USART1, USART2, USART3
AF10	USB OTG FS
AF12	SDIO

```
// PA9 jako USART1_TX (AF7)

// Alternate function
GPIOA->MODER |= (0x2 << (9 * 2));

// Clear AF bits
GPIOA->AFR[1] &= ~(0xF << ((9-8)*4));

// AF7 = USART1
GPIOA->AFR[1] |= (0x7 << ((9-8)*4));
```

Kompletní příklad: Inicializace LED

```
void init_led_pa5(void) {
    // 1. Zapnout hodiny pro GPIOA (RCC - AHB1)
    RCC->AHB1ENR |= RCC_AHB1ENR_GPIOAEN; // Bit 0

    // 2. Mode: Output
    GPIOA->MODER &= ~(0x3 << (5 * 2)); // Clear
    GPIOA->MODER |= (0x1 << (5 * 2)); // Output (01)

    // 3. Type: Push-Pull
    GPIOA->OTYPER &= ~(1 << 5); // Push-Pull (0)

    // 4. Speed: Medium (dostatečné pro LED)
    GPIOA->OSPEEDR &= ~(0x3 << (5 * 2));
    GPIOA->OSPEEDR |= (0x1 << (5 * 2)); // Medium (01)

    // 5. Pull: No pull-up/down (LED má vlastní rezistor)
    GPIOA->PUPDR &= ~(0x3 << (5 * 2)); // No pull (00)

    // 6. Výchozí stav: LOW
    GPIOA->BSRR = (1 << (5 + 16)); // Reset bit
}

void led_on(void) { GPIOA->BSRR = (1 << 5); }
void led_off(void) { GPIOA->BSRR = (1 << (5 + 16)); }
```

GPIO přerušení (EXTI)

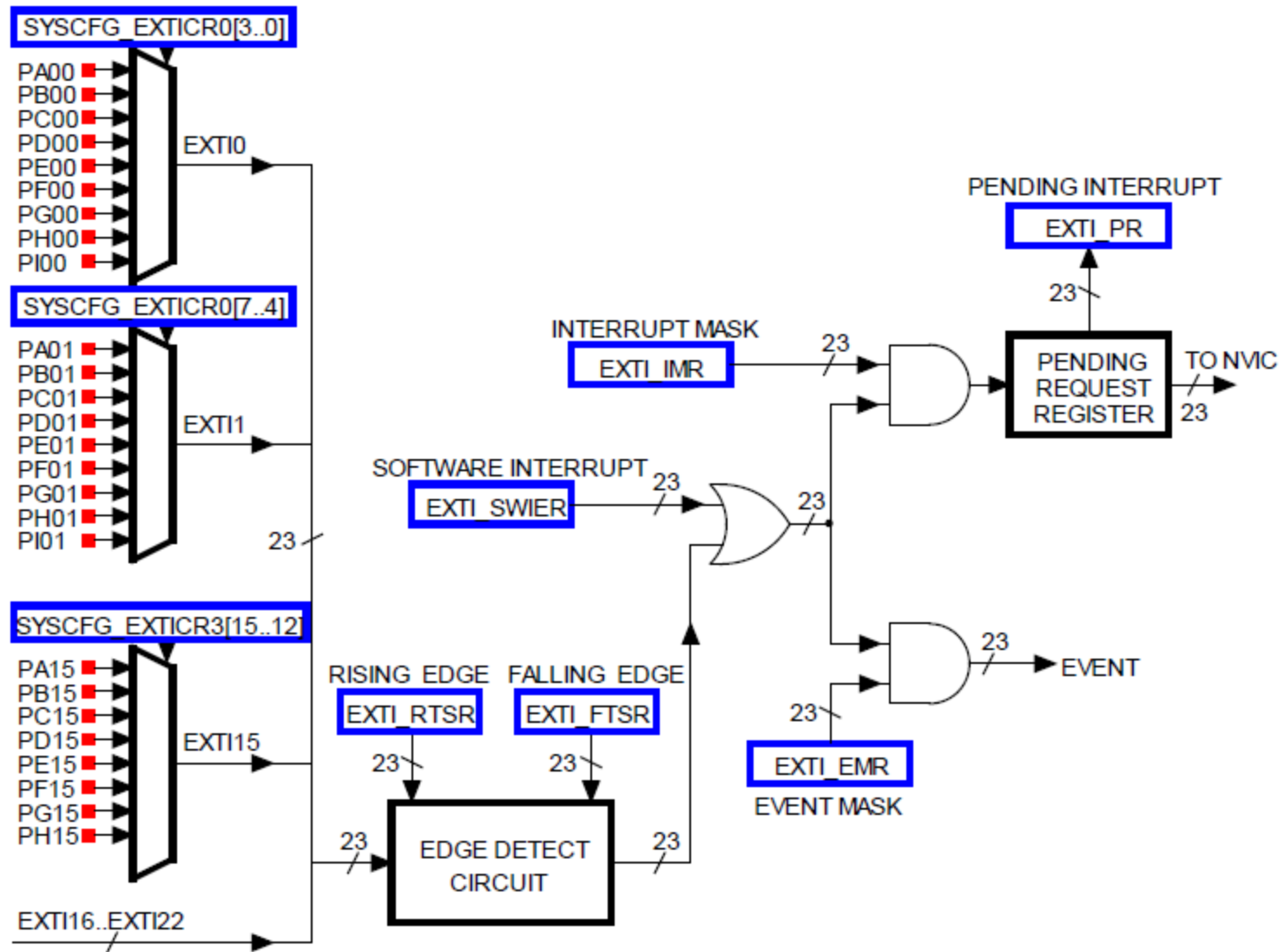
GPIO piny mohou generovat **externí přerušení** pomocí **EXTI** (External Interrupt/Event Controller):

Princip:

- **16 EXTI linií** (EXTI0-EXTI15) pro GPIO piny
- Každá linie může být připojena k jednomu pinu z různých portů
 - EXTI0 → PA0, PB0, PC0, ... (vybere se jeden)
 - EXTI1 → PA1, PB1, PC1, ... (vybere se jeden)
 - atd.

Konfigurace:

1. **SYSCFG_EXTICR** – výběr portu pro EXTI linii
2. **EXTI_IMR** – povolení přerušení (Interrupt Mask Register)
3. **EXTI_RTSR/FTSR** – trigger na rising/falling edge
4. **NVIC** – povolení IRQ handleru

EXTI mapování na NVIC

EXTI linie jsou mapovány na **IRQ čísla** v NVIC:

EXTI linie	IRQ Handler	IRQn	Popis
EXTI0	EXTI0_IRQHandler	6	Pin x0 (PA0, PB0, ...)
EXTI1	EXTI1_IRQHandler	7	Pin x1 (PA1, PB1, ...)
EXTI2	EXTI2_IRQHandler	8	Pin x2
EXTI3	EXTI3_IRQHandler	9	Pin x3
EXTI4	EXTI4_IRQHandler	10	Pin x4
EXTI5-9	EXTI9_5_IRQHandler	23	Piny x5-x9 (sdílený)
EXTI10-15	EXTI15_10_IRQHandler	40	Piny x10-x15 (sdílený)

Vektor tabulka obsahuje adresy těchto handlerů → při přerušení CPU automaticky skočí na správný handler.

Propojení: NVIC → Vektor tabulka → ISR

GPIO Pin PA0 stisknut

↓

EXTI0 detekuje rising edge

↓

EXTI0 nastaví pending flag v NVIC

↓

NVIC najde IRQ číslo: 6

↓

NVIC přečte vektor na adrese: $VTOR + (6+16) * 4 = 0x0000_0058$

↓

Najde pointer: EXTI0_IRQHandler

↓

CPU skočí na adresu EXTI0_IRQHandler funkce

↓

Vykoná se váš kód:

```
void EXTI0_IRQHandler(void) {
    if (EXTI->PR & (1<<0)) {
        EXTI->PR = (1<<0); // Clear flag
        toggle_led();
    }
}
```

IRQ číslo z NVIC → index do tabulky → adresa ISR

EXTI Registry (STM32F4)

```
typedef struct {
    volatile uint32_t IMR;    // Interrupt Mask Register
    volatile uint32_t EMR;    // Event Mask Register
    volatile uint32_t RTSR;   // Rising Trigger Selection
    volatile uint32_t FTSR;   // Falling Trigger Selection
    volatile uint32_t SWIER;  // Software Interrupt Event Register
    volatile uint32_t PR;     // Pending Register
} EXTI_TypeDef;

#define EXTI ((EXTI_TypeDef*)0x40013C00)
```

Vlastnosti:

- **20 edge detektorů** (EXTI0-15 pro GPIO, 16-19 pro PVD, RTC, USB, atd.)
- **Nezávislý trigger** pro každou linii (rising, falling, obojí)
- **Individuální maskování** (IMR - lze zakázat jednotlivé linie)
- **Pending bit** pro každou linii (PR - indikuje čekající přerušení)
- **Software trigger** (SWIER - lze vyvolat přerušení softwarově)

EXTI Software Trigger

EXTI umožňuje **softwarově vyvolat přerušení** bez fyzického GPIO signálu:

```
// Vyvolat EXTI0 přerušení softwarově
EXTI->SWIER |= (1 << 0); // Set software interrupt bit

// Hardware automaticky:
// 1. Nastaví EXTI->PR bit 0 (pending)
// 2. Vyvolá EXTI0_IRQHandler (pokud je povoleno v IMR a NVIC)

// V ISR musíte smazat pending flag normálně:
void EXTI0_IRQHandler(void) {
    if (EXTI->PR & (1 << 0)) {
        EXTI->PR = (1 << 0); // Clear pending
        // Obsluha...
    }
}
```

Použití: Testování ISR, simulace událostí, RTOS signalizace

Příklad: Tlačítko na PA0 s přerušením

```
void init_button_interrupt(void) {
    // 1. Zapnout hodiny
    RCC->AHB1ENR |= RCC_AHB1ENR_GPIOAEN;
    RCC->APB2ENR |= RCC_APB2ENR_SYSCFGEN;

    // 2. Konfigurace PA0 jako input s pull-down
    GPIOA->MODER &= ~(0x3 << 0); // Input mode
    GPIOA->PUPDR &= ~(0x3 << 0);
    GPIOA->PUPDR |= (0x2 << 0); // Pull-down

    // 3. EXTI0 připojit na port A (PA0)
    SYSCFG->EXTICR[0] &= ~0xF; // Clear EXTI0
    SYSCFG->EXTICR[0] |= 0x0; // 0 = Port A

    // 4. Povolit EXTI0, trigger na rising edge
    EXTI->IMR |= (1 << 0); // Unmask EXTI0
    EXTI->RTSR |= (1 << 0); // Rising edge
    EXTI->FTSR &= ~(1 << 0); // No falling edge

    // 5. Povolit EXTI0 v NVIC
    NVIC_SetPriority(EXTI0_IRQn, 5);
    NVIC_EnableIRQ(EXTI0_IRQn);
}
```

```
void EXTI0_IRQHandler(void) {
    // Zkontrolovat pending flag
    if (EXTI->PR & (1 << 0)) {
        // Vymazat flag zápisem 1
        EXTI->PR = (1 << 0);

        // Obsluha tlačítka
        toggle_led();
    }
}
```

Příklad: Tlačítko s debouncing

Problém: Mechanické tlačítko generuje záškuby (bounce) při stisku/uvolnění → několik přerušení místo jednoho.

Řešení: Software debouncing pomocí časovače.

```
#define DEBOUNCE_TIME_MS 50

volatile uint32_t last_interrupt_time = 0;

void init_button_with_debounce(void) {
    // GPIO + EXTI konfigurace (jako předchozí slide)
    init_button_interrupt();

    // SysTick pro časování (1ms tick)
    SysTick_Config(SystemCoreClock / 1000);
}

volatile uint32_t millis = 0;

void SysTick_Handler(void) {
    millis++;
}
```

```
void EXTI0_IRQHandler(void) {
    if (EXTI->PR & (1 << 0)) {
        EXTI->PR = (1 << 0); // Clear flag

        uint32_t current_time = millis;

        // Ignorovat interrupt pokud je příliš brzy
        if ((current_time - last_interrupt_time)
            > DEBOUNCE_TIME_MS) {

            last_interrupt_time = current_time;

            // Zpracování tlačítka
            handle_button_press();
        }
    }
}

void handle_button_press(void) {
    static uint8_t led_state = 0;
    led_state = !led_state;

    if (led_state) {
        GPIOA->BSRR = (1 << 5); // LED ON
    } else {
        GPIOA->BSRR = (1 << (5+16)); // LED OFF
    }
}
```